

Siirtolaisuus – Migration 3/2005

32. vuosikerta / 32nd year
ISSN 0355-3779

Julkaisija / Publisher

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
The Institute of Migration
Linnankatu 61, 20100 Turku, Finland
Puh. / tel. (0)2-2840 440
Fax (0)2-2333 460
email: taisai@utu.fi
Internet: www.migrationinstitute.fi

Pohjanmaan aluekeskus
Österbottens regioncenter
Regional Centre of Ostrobothnia
Keikulinkuja 1, 61100 Peräseinäjoki, Finland
Puh. / tel. (0)44-2592447
Fax (0)6-4181 279
email: siirtolaisuusinstituutti@netikka.fi

Päätoimittaja / Editor-in-Chief

Olavi Koivukangas

Toimitussihteeri / Editorial Assistant

Taimi Sainio

Toimittajat / Editors

Krister Björklund, Elli Heikkilä

Toimituskunta / Editorial Board

Siirtolaisuusinstituutin hallitus
Administrative Board of the Institute of Migration

Taitto / Layout

Krister Björklund

Tilaushinta 2005 / Subscriptions 2005

4 numeroa / nummer / issues
15 €/vuosi/år/year
OP 571113-11117

Vammalan Kirjapaino Oy, 2005

Sisältö • Contents

Pääkirjoitus • Editorial

Marek Kupiszewski, Elli Heikkilä, Mauri Nieminen, Helen Durham, Philip Rees, Dorota Kupiszewska

Internal migration and regional population dynamics in 1980s and 1990s in Finland

Antti Räsänen

Religiousness of Finnish immigrants in Belgium

Irene Virtala

Suomalaiset sotalapset kaunokirjallisuudessa

Kaarina Dehls

Saksansuomalaisesta ruokakulttuurista

Olavi Koivukangas

Finn Grand Festissä ja siirtolaisten jalanjäljillä USA:n Keski-Lännellä

Kirjat

Tiedotuksia

- *Amerikan päivät*
- *Siirtolaisuusmuseo-kuulumisia*
- *Vierailuja*
- *7. Muuttoliikesymposiumi*

Kansikuva: Hohenlockstedtin jääkärikunnan Saksa-Suomi-seuran juhannusjuhlassa vuonna 2003 oli tarjolla mm. suomalaista hirvenlihaviilokkia.

Cover: At the Hohenlockstedt Finland-Germany Association's midsummer celebration 2003 one of the stands offered Finnish elksauce. (Kuva/photo: Eike Dehls)

Maahanmuuttopoliittinen ohjelma

Hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma valmistui alkukesästä ja on parhaillaan lausuntokierroksella. Yhtenä syynä ohjelman tekemiselle on huoli väestön vanhenemisesta ja yhteiskunnan tuottavuuden ja palvelujen saannin turvaaminen. Utta ohjelmassa on työvoimaperäisen maahanmuuton korostaminen yhtenä vaihtoehtona. Tähän liittyy työvoiman maahanmuuttoa koskevan lupajärjestelmän keventäminen ja muu kehittäminen. Oleskeluluvan Suomeen saaneen ulkomaalaisen perheenjäsenen pääsyä Suomen työmarkkinoille helpotettaisiin myös.

Turvapaikan hakijoiden vastaanottoa tehostetaan ja hakemusten käsittelyaikaa pyritään lyhentämään. Suunnitellulla politiikalla, erityisesti painopisteen siirtyessä pakolaispolitiikasta aktiiviseen ja työperäiseen maahanmuuttopoliittikkaan, tulee olla myös kansalaisten hyväksyntä. Englantilaisen piispa Henrikin ja talonpoika Lallin ajoista lähtien muutosvastarinta ulkomaalaisten Suomeen tuloon on ollut suurta. Siksi avoin julkinen keskustelu aiheesta on tärkeitä.

Lausunnossaan Siirtolaisuusinstituutti pitää ohjelmaa hyvänä, varsinkin kun siinä on pyritty asioiden kokonaisvaltaiseen tarkasteluun. Suomessa opiskelleita ulkomaalaisia tulisi saada jäämään maahan nykyistä enemmän. Tällä hetkellä Suomeen jää vain noin 10 prosenttia täällä loppitutkinnon suorittaneista ulkomaalaisista. Muutenkin tutkijoiden ja tiedemiesten maahanmuuttoa tulisi rohkaista kaikin tavoin.

Lausuntonsa lopuksi Siirtolaisuusinstituutti korostaa maahanmuuttotilastoinnin kehittämistä. Tilastojen parantaminen olisi tärkeää myös perustutkimuksen kannalta. Tilastoinnin ohella olisi kehitettävä maahanmuuttopoliittikkaan liittyvää tutkimusta – sekä perustutkimusta että ad hoc seurantatutkimusta. Hyvä yhteiskunnallinen suunnittelu ja päätöksenteko edellyttävät pätevää ja ajan tasalla olevaa tutkimusta, johon olisi varattava myös resursseja.

Suomi on nyt saanut esityksen maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi. Nähtäväksi jää, kuinka hyvin ja millä aikataululla sitä kyetään kokonaisvaltaisesti toteuttamaan.

The immigration policy programme

The working group submitted the proposition for the government's immigration policy programme in the beginning of the summer and it is now on a round of statements. Behind the programme is a concern over the aging population structure and the crumbling of the basis for maintaining productivity and social services in the future. The emphasis of the immigration policy programme is on promoting work-based immigration, which is a new approach. For that purpose the permit system concerning labour force has to be simplified and developed. This would also apply to family members.

Also the reception of asylum seekers has to be made more effective and the time for handling applications for asylum should be shortened. The planned policy, especially the shift from refugee policy to promoting work-based immigration, must have public acceptance. Since the days of The English Bishop Henry and peasant Lalli the opposition to immigration to Finland has been widespread. Thus, an open debate is important.

The Institute of Migration welcomes the programme in its statement, especially because it employs a comprehensive approach to the issue. Finland should try to keep more foreign students in the country. Now only ten per cent of the foreigners who graduate here stay. In general, the immigration of researchers and scientists should be encouraged.

At the end of the statement, the Institute of Migration emphasizes the developing of the immigration statistics. This would be important for promoting academic and applied research. Good societal planning and decision-making requires competent and up-to-date research for which resources must be allocated.

Finland has finally got a comprehensive proposal for the immigration policy. It remains to be seen how well and on what timetable it can be implemented.

Olavi Koivukangas

Internal Migration and Regional Population Dynamics in 1980s and 1990s in Finland

Marek Kupiszewski¹, Elli Heikkilä², Mauri Nieminen³, Helen Durham⁴, Philip Rees⁴, Dorota Kupiszewska¹

Abstract

The aim of this paper is to examine the population change in Finland between the second half of the 1980s and 1990s and to interpret the processes underlying this change, based on data from 1996. In particular we compare the patterns of internal migration and population change in Finland in the 1980s (using data for 1984) and the 1990s (using data for 1996) and establish the contribution of internal migration to regional population change against the contributions of natural change. Finally, one of the consequences of internal migration, namely the change of sex composition of population in communes, is discussed.

Background

For the investigation of population dynamics and migration in Finland data on population stocks, internal in- and out-migration, fertility and mortality for 452 municipalities were collected. Data for 1984,

1994 and 1996 were converted to the administrative divisions of the country as in 1998, for which we had digital boundaries. The extraordinary sophistication of spatial statistics in Finland, in which all records in the country's population register are given accurate geo-coordinates, allowed a direct extraction of statistical data for various years recalculated to the predefined spatial division. The Research and Development Centre of Kajaani at the University of Oulu and Statistics Finland very kindly provided us with most of the data recalculated to the 1998 administrative division of the country.

Population change in Finland by communes 1984-1996

The Finnish population increased by 5% over the 12 year-period 1984-1996. Out of 452 communes and municipalities, a minority of 200 increased their population in this period (Figure 1). The growth of large cities was about twice as fast as the growth of the entire country. Among cities with over 100 000 inhabitants, the slowest growth was observed in Turku,

Helsinki and Tampere which increased their populations by 3%, 10% and 11% respectively, but within these urban agglomerations some municipalities grew vigorously. Espoo in the Helsinki metropolitan area, the location for NOKIA's Headquarters and many divisions, grew by amazing 28%. The fastest growth of population occurred not in the large city cores but in their suburban rings. The Helsinki agglomeration's inner ring of suburban communes (the municipalities of Vantaa, Tuusula, Kerava, Sipoo) experienced growth between 10 and 20%. In the outer ring increases were even higher with Pornainen gaining 44%, and Järvenpää, Kirkkonummi, Nurmijärvi, and Mäntsälä all showed gains more than 20 percent of their 1984 populations. The entire region of Uusimaa constitutes a growth pole for population. An equally dynamic growth of population and a similar spatial pattern can be seen in the Turku agglomeration. The inner ring of municipalities surrounding Turku demonstrated faster growth than the inner ring of the Helsinki agglomeration. Around Turku exists a cluster of municipalities with remarkably high population increases: Merimasku with 42%

¹Central European Forum for Migration Research, Warsaw, Poland.

²Institute of Migration, Turku Finland.

³Statistics Finland, Helsinki, Finland.

⁴School of Geography, University of Leeds, Leeds, UK.

increase and the communes of Velkua, Lemu, Masku and Vahto with increases exceeding 30 %.

The smaller urban centres show patterns of population growth and concentration similar to the large ones. Tampere, Jyväskylä and Oulu have all been growing themselves quite quickly as did their suburban rings. Small urban centres, around 50000 in population, show moderate growth with two exceptions – medium growth of Joensuu and decline of Kotka, typical of the entire Kymenlaakso region.

Population decline features mostly in sparsely populated municipalities, in central and northern parts of the country. Most affected were communes of western regions of Satakunta and Etelä-Pohjanmaa (South Ostrobothnia) as well as those lying on the Russian border. Out of 24 such municipalities only 4 increased their populations over the period 1984-1996. In fact the Eastern part of Finland suffers the greatest depopulation in rural areas. All rural communes of the Pohjois-Karjala (North Karelia) and Kainuu regions and substantial part of Etelä-Savo and Pohjois-Savo regions suffered population decrease.

The picture of population change in Finland is pretty clear and uniform: very fast growing suburban rings, growing urban centres and depopulating countryside.

Migration patterns by municipality 1984 and 1996

In 1984 224 municipalities had positive net migration rate and 228 negative. A clear pattern of subur-

banisation was visible, with core cities (Helsinki, Turku, Oulu, Vaasa, Jyväskylä) all losing population due to migration and their suburban rings gaining population. Urban agglomerations have created large growth poles, extending in the south to almost entire regions. This is the case in the Varsinais-Suomi and Uusimaa regions.

The largest net migration losses were suffered by municipalities in the North, along the Finnish-Russian boundary and in northern Pirkanmaa, Etelä-Pohjanmaa (South Ostrobothnia), Keski-Pohjanmaa (Central Ostrobothnia) or Pohjois-Pohjanmaa (North Ostrobothnia).

In 1996 109 municipalities had positive net migration and 343 negative. Comparison of these numbers with those for 1984 suggests that a process of concentration of population occurred in fewer municipalities in 1996. The largest cities (Helsinki, Turku, Tampere, Oulu, Vaasa, Kotka, Jyväskylä) all gained population due to migration. In all these cities except Vaasa and Kotka net migration gains exceeded, in one year, 1% of the resident population. Their suburban rings enjoyed varying fortunes: Helsinki's immediate suburbs grew, but more distant municipalities changed from high gains in 1984 to medium gains or medium losses in 1996. The suburbs of Turku, Tampere and Vaasa partly grew and partly declined, sending a mixed message, whereas Kotka's suburbs lost population.

The geographical distribution of net migration losses in rural areas and small towns remains unchanged from 1984 to 1996, but the intensity of losses was significantly higher in 1996 than

in 1984, with 128 units (more than a quarter) losing net more than 10 persons per 1000 inhabitants. The geographical extension of the negative net migration also increased substantially. Positive net migration could be found roughly south of Vaasa – Joensuu line and nearby Oulu.

Migration preferences of Finns have changed significantly between 1984 and 1996. In 1984 we could observe clear process of rural depopulation coupled with suburbanisation. In 1996 rural depopulation continued at a faster pace, but the process of suburbanisation was clearly visible only in the Helsinki agglomeration and much weakened by very significant migration gains of the core city. In other smaller agglomerations urban concentration prevailed with high gains in core cities and mixture of gains and losses in suburban rings.

The demographic sources of population change

The demographic sources of population change stem from integrated effects of natural increase and net migration in each municipality. The interplay of these factors will be examined in detail based on 1996 data. It has been conducted using a classification devised by John Webb in 1963 and applied to a study on population change in England and Wales in the years 1921-1931. A more detailed summary of Webb's schema can be found in Table 1, in the original Webb (1963) paper and in Kupiszewski, Durham and Rees (1997).

Class code	Type of growth	Population change	Number of municipalities
A	Natural increase exceeds migration loss	Positive	27
B	Natural increase exceeds migration gain	Positive	25
C	Migration gain exceeds natural increase	Positive	39
D	Migration gain exceeds natural decrease	Positive	19
E	Natural decrease exceeds migration gain	Negative	26
F	Natural decrease exceeds migration loss	Negative	161
G	Migration loss exceeds natural decrease	Negative	47
H	Migration loss exceeds natural increase	Negative	108

Table 1. Types of population growth in Finland in 1996 (Source: Webb 1963 and computed from the data provided by the Statistics Finland and Research and Development Centre of Kajaani of the University of Oulu).

The Webb classification identifies the direction of population change, signs of net migration and natural growth and the leading force behind the population change. As Table 1 and Figure 2 show, population of 76% of municipalities in Finland declined in 1996.

The most worrying group of communes are those in which both components, net migration and natural growth, are negative (type F and G). The most frequent reason for losing population was due to natural decrease exceeding migration loss (class F, 161 that is over 1/3 of all units). To this class belong mainly rural communes in the East Finland, some of communes of the Lappi (Lappland) region, all communes of the Lahti region except the growing town itself and two surrounding municipalities, and a number of communes in central and eastern Finland. Type G where migration loss exceeds natural decrease is not very common in Finland (47 units) and forms a mosaic pattern in central, southern and western Finland. These two classes, with profound structural problems in

the development of population, account for 46% of all municipalities in Finland.

Class E, to which belong units where natural decrease exceeds migration gain are not very numerous (26) and mostly located in southern part of the country. Class H (migration loss is greater than natural increase) with 108 units is typical for rural areas north of Vaasa. Class H is found adjacent to class F communes. The entire northern and eastern part of country, except cities and their suburbs, demonstrated population losses in 1996.

Growing municipalities are mainly large cities and their suburbs, of which 27 grew due to natural increase higher than migration loss (type A). The communes which have both positive natural increase and net migration (types B and C), and therefore sound demographic growth, are quite few (64 altogether). Typically, municipalities with growing population are either cities (Helsinki, Tampere, Kotka, Joensuu, Vaasa, Jyväskylä, Oulu, Rovaniemi) or suburban municipalities surrounding these large cities or towns.

The consequences of migration – sex structure deformation

Long term migration from rural to urban areas may have an impact on population structures. As the population dynamics of Finland clearly show the process of depopulation of rural and remote areas, we examined whether there are any peculiarities in the sex structures of population. In order to investigate the phenomenon a set of sex ratios for total population and by age were prepared. These ratios are the number of females per 100 males by communes. Such indicators basically show the surplus or deficiency of females in comparison to males in a given administrative unit.

There are two overlapping patterns of unequal spatial distribution of males and females. One is regional – relating the sex ratios to latitude and remoteness from urban centres. Figure 3 shows clearly that south from the Vaasa-Joensuu line there is a prevalence of municipalities in which the number of females exceeds the number of males. In the eastern part of this area there are

substantially fewer female-dominated communes than in the western. North of the Vaasa-Joensuu line there is a dominant pattern of male dominated rural communes. A second pattern is the attraction of urban agglomerations and suburban areas to female migrants. Particularly large proportions of females can be seen in cities and large towns. This is also the case in the northern cities of Oulu and Rovaniemi. Such a pattern prevails for both total population and for all age groups between 15 and 59 years. Sex ratio for the age group 0-14 shows most communes falling in the 90 to 100 class, reflecting the male surplus at birth only marginally altered through migration. Communes with surplus of boys or girls do not constitute any particular pattern. This is mostly because the gender of offspring has very limited impact on the migration decisions of families. On the other hand, in the age groups 60-74 and 75+ the dominance of the female population is overwhelming and covers almost all territory with exception of some most northern and north-eastern communities. Such an imbalance is mostly due to higher male mortality. However, the spatial differentiation of the magnitude of female domination expresses migration preferences. In the oldest age group (75+) only two municipalities have more males than females. Migration induced distortion of sex structures observed in Finland is very similar to those observed in

Poland (Kupiszewski, Durham, Rees 1997), and in a number of other post-socialist countries.

Summary and conclusions

Both natural increase and internal migration has played a role in the shaping of population distribution of Finland. They have distinct geographical patterns which are unfavourable, in terms of population dynamics, to the remote areas in the east and north of the country and favourable to the south and west, coastal areas, urban agglomerations and suburban areas. Depopulation of remote rural areas is a serious demographic problem.

Urban concentration is a dominant feature of the Finnish migration system. At the subregional level suburbanisation is visible, but is not as strong as in the overcrowded metropolises of Western Europe. We can confirm Tervamäki's (1987) conclusion that migration streams constitute a multi-level structure.

Regional patterns of migration show strong transfers of population from the north and east to the south and to a lesser extent to the west of the country. In particular, the Baltic coast with the Helsinki agglomeration and Turku has a strong attraction to migrants. Migration is sex-selective, with a much higher propensity of females to leave remote and rural areas and go to urban centres and the southern part of the country. The result

of such a process are significant gender imbalances: a deficiency of females in rural areas in particular in the north and the east of the country and a surplus in urban and semi-urban areas.

Acknowledgments

This paper was financed through research award R00237685 from the Economic and Social Research Council on Internal Migration and Population Change in Europe: a Comparative Study. The authors are very grateful to Statistics Finland and Mr Heikki Keranen of the Research and Development Centre of Kajaani of the University of Oulu, who made available to us all data used in this study.

References

- Kupiszewski M, H Durham and P Rees, 1997. Internal migration and regional population dynamics in Europe: Polish case study. Working Paper 97/1. School of Geography. University of Leeds.
- Tervamäki E, 1987. Migration in Finland, a multi-level system of regions. *Fennia* 165, 1-88.
- Webb J W (1963) The natural and migration components of population changes in England and Wales, 1921-1931. *Economic Geography* 39, 2, 130-148.

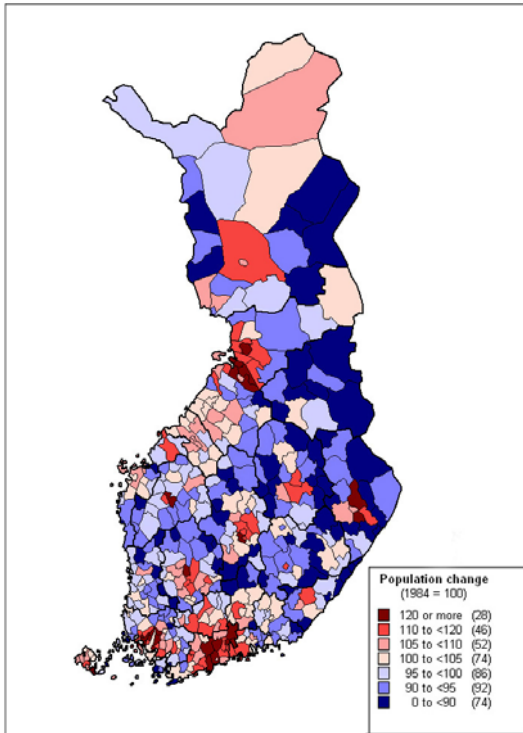

Figure 1: Population change by municipality, Finland, 1984-1996

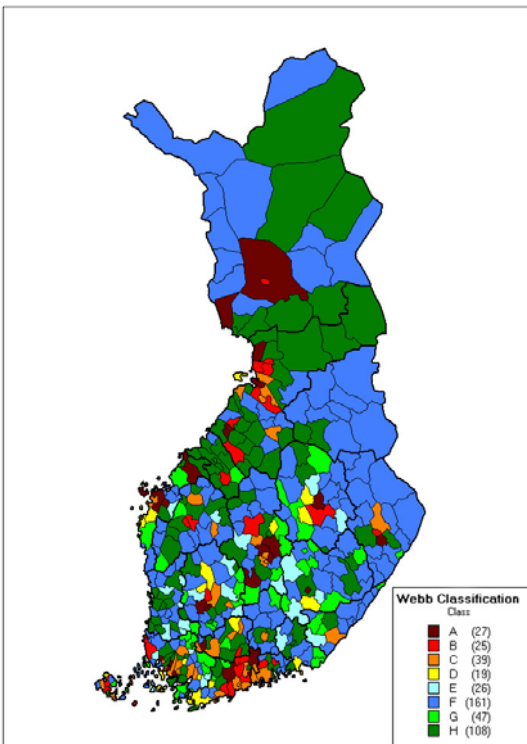

Figure 2: The Webb classification of Finnish municipalities, 1996

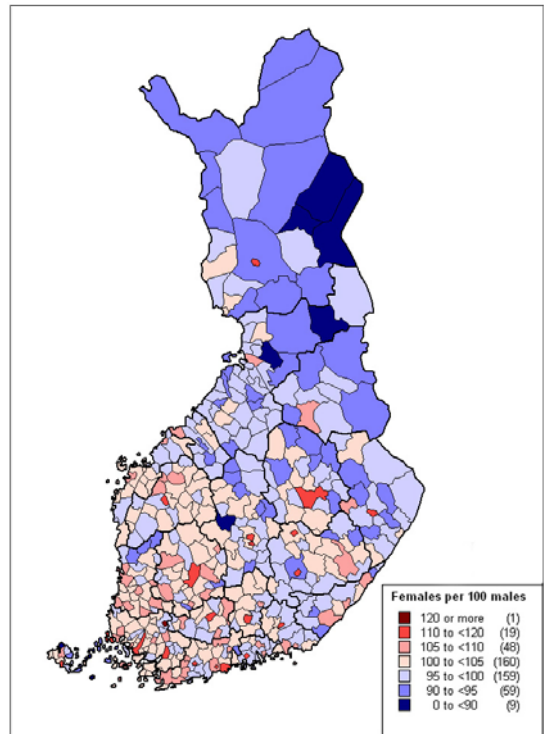

Figure 3: Females per 100 males, all ages, Finland, 1996

Religiousness of Finnish immigrants in Belgium

Antti Räsänen

Abstract

The purpose of this article is to investigate religiousness among Finns in Belgium. Today approximately 4500 Finns live in Belgium. The study deals with two themes: 1) what is characteristic of the religiousness of Finnish emigrants in Belgium? 2) What linkages exist between respondents' background and their religiousness? The research data is based on a survey. The questionnaire was sent to all members of the Finnish Association in Belgium. A total of 400 questionnaires were returned. The data is characterized by descriptive statistics and a few dimensions reduced by factor analysis. The differences between groups were investigated using Student's t-test and one-way ANOVA. The findings of the research show that new migrants appreciate Christian traditions. They do not interlink nationalism with religiousness although novice migrants stress national and ethical function of religion more than others. Gender

Antti Räsänen, Doctor of Theology, Master of Education, Lecturer of Practical Theology, especially religious education, University of Helsinki.

and age differences were minor. Religiousness before migration explains best religious attitudes during migration.

Introduction

Finland has traditionally been a net emigration country. Many more people have emigrated from than immigrated to Finland. Korhonen (1989) characterized three phases in Finnish emigration. First, it is known from history that Finns moved in strength to central Sweden in the late 16th and early 17th centuries. The second phase was a long period, during which Finns immigrated to North America (USA and Canada), a process that began in the 1860s and continued until the 1930s. The third emigration phase began in the mid-1950s, when hundreds of thousands of Finns immigrated to Sweden. For example, more than 80 000 Finns immigrated to Sweden in 1969. It is an enormous number – in contrast to the population of Finland at that time (about 4.6 million).

Migration patterns have changed. Furnham and Bochner (1989) stated that the biggest difference between the early days and contemporary cultural contact is that now travellers tend to fit into

roles that are increasingly specialized and they fit into specialized categories. In Western Europe, the reasons for leaving the native country are not the same today as they were before. Emigrants are well educated and they leave their homeland of their own accord. Political, social or economic reasons usually do not oblige them to move out. From the Finnish perspective, Belgium represents a novel, modern destination for emigrants. Finland joined the European Union in early 1995, after which a large number of Finns moved to Belgium, although not all of them were immigrants. There are many project workers who stay periodically in Belgium. Their families probably live in Finland and they shuttle between the two countries. It is very difficult to ascertain how many Finns actually live in Belgium, although the right number may vary between 4500-5000 persons.

The various reactions to migration of specific national groups are dependent partly on religious belief and partly on custom (Furnham and Bochner 1989). Finnish emigrants have traditionally set great value on the church for two reasons. First, emigrants have been more religious as a rule than

the average Finnish population. It is noteworthy that early emigrants especially were borne in the northern or eastern parts of Finland, where they were strongly influenced by Finnish revivalist movements (Korkiasaari 1989). Second, living under new circumstances and a new situation in life made people yearn for their homeland, their own language and traditions. Church and religiousness mattered more than solely faith in God; they were breaths from the homeland. Church was a place to meet Finns by birth and a place to speak Finnish. Accordingly, immigrants have used religion as a coping mechanism, at least indirectly. Religion has been used extensively in coping (Ai et al. 2003; Pargament 1997); however, few studies are available specifically addressing the issue of religious coping and migration.

The purpose of the present study was to investigate religiousness among new migrants. Religion is considered from the functional point of view, which fits fine into psychological as well as sociological research of religiousness (see Batson and Ventis 1982; Crapps 1986; Geels and Wikström 1993; Yinger 1971). The three (functional) religious orientations, intrinsic, extrinsic and quest orientation (Allport and Ross 1967; Batson and Ventis 1982; Hood et al. 1996), have functioned as an outline when the questionnaire was constructed. The subject of this research is Finns living in Belgium. Their religiousness, attitudes towards Christianity and the church are examined to ascertain whether emigrants today are still interested in religious questions.

The spiritual or religious needs they address were another field of interest.

In this article I deal with two themes, which can be expressed as follows:

1) What is characteristic of the religiousness of Finnish emigrants in Belgium? This was measured by asking respondents to evaluate statements concerning the status of God, Christianity and religious education in society and individual life.

2) What linkages exist between respondents' background and their religiousness? In this connection, four assumptions were made: a) Differences exist between women and men, because many investigations have vindicated gender differences in religiousness. b) Religiousness is related to age, since older respondents probably appreciate religion and church more than younger respondents. c) Marital status could presumably explain religiousness, since differences could be found between respondents living with or without a family. d) Integration into a new society is associated with religiousness. Those who have adapted well do not stress religion as highly as those who are less adapted to Belgian society.

Data and method

Measures

The research data is based on a survey. Respondents' background factors were measured with several questions. Gender, age and membership in the religious community were asked, as well as mar-

ital status and family type. There were many questions concerning migration, in which people evaluated their earlier experiences of migration, willingness to move out of Finland, integration into Belgian society and duration of present immigration. The research instrument measuring religiousness, attitudes towards Christianity and religious education contained 19 items posed in 5-point Likert format (strongly disagree to strongly agree). Cronbach's alpha coefficient was .92 for the total 19-item scale.

An important issue for the investigation is whether the scales developed measure what they meant to measure; this is whether the scales have adequate validity. In the present study the emphasis in the development of the scales has been on the meaningfulness of the measures. Many statements have been used in earlier research and the questionnaire was tested before collecting the data so we can assume that the questionnaire measures what it is meant to measure.

Data analysis

Descriptive statistics, i.e. percentage proportions, means and standard deviations helped to characterize the research data. Factor analysis was used to reduce the data to a few dimensions. Principal axis factoring was used with direct oblimin rotation (Harman 1967; Tabachnick and Fidell 1996). The Kaiser-Meyer-Olkin measure was used to test the adequacy of the sample; the result of the test was marvellous (.926). In

addition, Bartlett's test of sphericity indicated that the factor model was appropriate; the test value was 3630.0 ($p = .0000$).

The linear association between two variables was measured with Pearson's correlation coefficient. The differences between groups were investigated using Student's t-test and one-way ANOVA. The ANOVA was complemented with Scheffe's test to examine all possible linear combinations of group means. Analysis of multiple regression, with seven predictors, was used to determine the best predictors of immigrants' religiousness (Pedhazur 1982). A stepwise method with the following criteria was used: a variable was entered into the model when the significance level of its F-value was less than .01 and the variable was removed when the significance level was greater than .10.

Sample Characteristics

The survey was conducted in spring 2002. The questionnaire was sent to 897 members of the Finnish Association in Belgium (Belgian Suomi-Klubi). It is a non-profit organisation, whose objectives are to establish and promote contacts between Finns living in

Belgium, to facilitate their settling in Belgium and to maintain their connections with the Finnish way of life and culture. A total of 400 questionnaires were returned, of which 72.5% ($N = 290$) of respondents were women and 27.5% ($N = 110$) were men.

The percentage of omissions is relatively high because only 45 % returned the questionnaire. Two points of view explain the low return. First, families usually join the Finnish Association in Belgium, which means that people have returned only one questionnaire per family although they have received two or more. Second, native Belgian husbands or wives – who belong to the Association – have not participated in the research. This fact actually increases the reliability of results, since the target was to examine Finns in Belgium.

The mean age of the respondents was 42 ($SD = 9.0$) years. The age-groups are listed in Table 1 above. It can be seen that very few young adult Finns (20-29 years of age) live in Belgium. The proportion of older people (60 years of age and over) is also low. Since 85% ($N = 315$) of respondents lived a 6-year maximum in Belgium, I conclude that Finns do

not immigrate when very young to Belgium. Many employers require firm work experience and thus favour experienced workers, which explains the moderately late emigration.

About three-fourths of those who answered the survey were members of the Evangelical Lutheran Church of Finland (76%, $N = 297$). The second largest group comprised those who did not belong to any religious community (22%, $N = 87$). A total of 1% ($N = 4$) were members of the Russian Orthodox Church and the same proportion were Roman Catholics. The proportions differ from the situation in Finland, where 84.6% of the population belong to the Evangelical Lutheran Church (Kirkon tilastollinen vuosikirja 2001), 1.1% to the Orthodox Church and 0.1% are Catholics, while 12.9% belong to no religious community. In this sample the Evangelical Lutheran Church is underrepresented and the Catholic Church, as well as those who are members of no religious community, are overrepresented.

Nearly two-thirds (65%, $N = 258$) of Finns in Belgium were married and nearly the same proportion had children (61%, $N = 244$)¹. Almost one-fifth (19%, $N = 76$) were unmarried while 8% ($N = 31$) cohabited without marriage and 30 respondents (7%) were divorced.

It was interesting to determine from what areas Finns have immigrated to Belgium. A minority of respondents (19%, $N = 77$) immigrated to Belgium from another country than Finland, while most emigrated from Finland (81%, $N = 323$), but this does not imply the

	Women		Men		Total	
	N	%	N	%	N	%
20-29 years	14	5	2	2	16	4
30-39 years	119	41	40	36	159	40
40-49 years	93	32	42	38	135	34
50-59 years	53	18	22	20	75	18
60-69 years	7	2	4	4	11	3
70 years and over	4	1	-	-	4	1
Total	290	72.5	110	27.5	400	100

Table 1. Gender and age-groups.

	Strongly disagree	Moderately disagree	Neutral	Moderately agree	Strongly agree	Mean	SD
s 67 It is also important to know other than my own religious tradition	1	2	4	37	56	4.5	0.7
s 69 The meaning of Christian festivals (e.g. Christmas, Easter, Pentecost, All Saints' day) should be taught to children and youth	1	2	6	38	53	4.4	0.8
s 68 Tolerance increases when one is acquainted with religions other than his or her own	2	5	8	36	49	4.3	0.9
s 76 I have nothing against it if my children's world-view takes a Christian form	2	1	21	30	46	4.2	0.9
s 66 It is important to become acquainted with the content of Christian faith	2	3	11	40	44	4.2	0.9
s 71 Religion and cultural knowledge go hand-in-hand with each other	2	5	7	45	41	4.2	0.9
s 75 Christian faith teaches responsibility for my neighbour	3	5	16	45	30	3.9	1.0
s 70 Religious education is socially necessary	6	10	25	34	25	3.6	1.1
s 79 Christian faith tutors in truthfulness	8	9	24	36	23	3.6	1.2
s 73 Christianity helps to create lasting values	4	12	23	44	17	3.6	1.0
s 63 I hope that my children would learn to believe in God	9	7	32	24	27	3.5	1.2
s 62 It is important to bring up children in a Christian way	9	14	17	36	24	3.5	1.3
s 65 Evening prayer should be taught to children	13	10	25	23	28	3.4	1.3
s 77 It is important that an adolescent attends confirmation class	11	13	26	27	23	3.4	1.3
s 64 Religion helps an adolescent to cope with troublesome situations in life	8	12	28	39	13	3.4	1.1
s 74 Christian upbringing goes hand-in-hand with the Finnish way of life	15	19	31	22	13	3.0	1.2
s 72 Everybody should adopt Christian ethics	19	22	26	23	10	2.8	1.3
s 80 It is possible to understand European culture only from the Christian point of view	21	24	24	24	7	2.7	1.2
s 78 Religion should support national identity	25	19	32	17	7	2.6	1.2

Table 2.
Respondents' conceptions of Christianity, position of religion and religious education; percentages, mean and SD

absence of international experiences and contacts. For example, 30% (N = 118) have lived abroad once before immigrating to Belgium, while 35% (N = 140) lived abroad twice or more.

Results

Characteristics of religiousness

To examine the characteristics of religiousness among respondents, participants were asked questions relating to religious education, position of Christianity – and religiousness overall – in society, culture and their personal lives. The percentage values, means and standard deviations of all statements are presented in Table 2 below.

Finns living in Belgium valued most a general knowledge of all religions, not only their own (statement 67). Statements dealing with Christian festivals (s 69) and tolerance (s 68) also attained high means among the respondents. The results suggested that people highly appreciate the Christian worldview and the contents of Christian faith: the means are relatively high in statements *I have nothing against it if my children's worldview takes a Christian form* (s 76) and *It is important to become acquainted with the content of Christian faith* (s 66). Religion and the cultural knowledge also go hand-in-hand with each other (s 71).

There are some special characteristics of Christianity that Finns living in Belgium did not esteem very highly. The least esteemed is in the statement dealing with the

association between religiousness and national identity (s 78). Respondents did not believe that Christianity is the only point of view by which to understand European culture (s 80) and did not believe that Christian ethics has a special character (s 72). It is not indispensable to everybody.

What dimensions could be determined from the statements? Respondents' ratings were analysed using factor analysis to determine the main dimensions. Factor analysis revealed three very clear dimensions. All statements loading in the first factor pertained in some way to religious education, religious learning and religious traditions. The point made in all statements took on an individual aspect: values, dogmas and traditions of Christianity should be adopted personally. Therefore, a suitable name chosen for the first factor was the educational function of religion. A sum variable

(SV 1) was made with an identical name. The greatest loadings (> .30) and the communalities of each variable are shown below.

The second factor consists of four variables dealing with the content of Christian faith and cultural knowledge. Cultural and societal functions connect the variables in this factor. The strongest loading in the second factor was in statement 66, which concerns the content of Christian faith. Statement 67 emphasizes the importance of religious all-round education. The basic principle in the second factor is that it is important for someone to know his/her own religion, but it is not enough, since it is also necessary to be aware of other traditions and religions. The name of the second factor is the cultural function of religion.

A sum variable (SV 2) was made. Three variables with strongest loadings were accounted for. Diffuse statement 75 had

	F 1.	F 2.	F 3.	h ²
s 63 I hope that my children would learn to believe in God	.89			.79
s 65 Evening prayer should be taught to children	.86			.62
s 62 It is important to bring up children in a Christian way	.74			.71
s 64 Religion helps an adolescent to cope with troublesome situations in life	.68			.57
s 77 It is important that an adolescent attends confirmation class	.66			.62
s 69 The meaning of Christian festivals (e.g. Christmas, Easter, Pentecost, All Saints' day) should be taught to children and youth	.49	(.36)		.51
s 76 I have nothing against it if my children's world-view takes a Christian form	.34			.35

1. Factor: Educational function of religion.

	F 1.	F 2.	F 3.	h ²
s 66 It is important to become acquainted with the content of Christian faith		.69		.51
s 67 It is also important to know other than my own religious traditions		.62		.38
s 71 Religion and cultural knowledge go hand-in-hand with each other		.57		.34
s 75 Christian faith teaches responsibility for my neighbour	(.30)	.35	(.30)	.55

2. Factor: Cultural function of religion

	F 1.	F 2.	F 3.	h ²
s 72 Everybody should adopt Christian ethics			.71	.51
s 74 Christian upbringing goes hand-in-hand with the Finnish way of life			.69	.68
s 73 Christianity helps to create lasting values		(.32)	.63	.61
s 70 Religious education is socially necessary			.43	.56
s 78 Religion should support national identity			.41	.39
s 79 Christian faith tutors in truthfulness			.37	.47

3. Factor: National and ethical function of religion

	M	SD	α
SV 2 Cultural function of religion	4.3	.66	.70
SV 1 Educational function of religion	3.7	.90	.90
SV 3 National and ethic function of religion	3.1	.92	.82

Table 3. Functions of religion; mean, SD and α -coefficient (N = 399)

problematic accessory loadings for both the first and third factors and was excluded.

The third factor includes variables with two characteristics. First, an emphasis on Christian ethics is placed and second, an alliance between national identity and reli-

gion. I gave the name national and ethical function of religion to the third factor and sum variable (SV 3) as well.

Table 3 shows the means of SVs among all respondents. Judging from the means, Finns living in Belgium agree that religion is

an important element in society and culture (SV 2). The mean is higher than 'moderately agree' in the scale. Belgium is a much more multicultural society than Finland. Evidently Finns in Belgium have easily seen how significant it is to understand other cultures and people, their world-views and values. It is remarkable to note how adults appreciate the function of religion in society and cultures, as against adolescents who do not (yet). A group of 15-year-old Finnish ninth-graders (N = 4000) were examined and only 42% believed that religion helps to understand different cultures. Less than one-fourth (24%) believed that religious education can help to understand arts and literature (Rusama 2002).

The respondents emphasized religious education and religious traditions (SV 1) to a certain degree. The mean is nearer the level of approving than of a neutral attitude. The multitude of families with children (61%, N = 244 of all respondents) explains this result. Evening prayer, Christian festivals and overall Christian upbringing also currently have meaning.

Finns in Belgium do not stress the national and ethical function of religion (SV 3) very highly and do not prioritize Christian ethics. Christian faith as a source of national identity does not play a major role in peoples' minds.

We will now move on to the second research question, i.e. what linkages are there between respondents' background factors and their religiousness. Four assumptions concerning sex, age, marital status and integration were made. The possible differences are explained next.

Gender differences

Respondents were divided into subgroups according to gender, age, marital status, family size, adaptation to Belgian society, readiness to emigrate from Finland and attitude towards the Christian faith. Potential differences between women and men were calculated using Student's t-test.

No statistically significant differences were found, in fact women's and men's ratings were very similar, which is contrary to our assumption. The lack of divergence in the first sum variable (SV 1) was especially surprising (women's mean 3.7, men's 3.6). Studies undertaken in Finland have illustrated that women regard religious education much more positively than men, and women's own experiences of religious education are more positive than men's experiences (Kallioniemi 2000). The results of many studies suggest that there are gender differences in religiousness: women pray more than men and are more regular communicants than men (Lotti 1983), religion also helps women more than men to cope with difficult situations in life (Pargament 1997). In addition, there are qualitative differences between women and men: women stress more the emotional aspects in their concept of God, while men like to know what God is like and want to describe the characteristics of God (Räsänen 2002).

The absence of gender differences in the present study can be explained by congruent situations in life: both women (69%) and men (82%) were employed. However, many scholars have pointed out that in many cases gender dif-

ferences in religiousness are consequences of the fact that women do not work outside the home as much as men do (e.g. Hamberg (1992) refers to certain results that hold this view).

Differences between age groups

Secondly was supposed that judging the statements is related to age. Correlations between age and SVs were calculated using the Pearson correlation coefficient and revealed no significant correlations between the variables.

The respondents were divided into six subgroups based on Christianity and age. Those who belong to the Lutheran, Catholic or Orthodox Churches were categorized as Christians and those who belonged to no religious community were categorized as non-Christians. Figure 1 gives the results.

Christians of various ages evaluated SV 1 and SV 3 alike, but in these SVs all three groups of Christians differed significantly from the groups of non-Chris-

tian respondents². All six groups evaluated SV 2 as very high. No significant differences between groups were found in this SV. Two conclusions can be drawn. First, it is clearly evident that more than age, membership or non-membership in church influences the judgment of SVs. Second, judgments of Christians of varying ages are more coherent than those of non-Christians of various ages. The youngest non-Christians do not put a high premium on religious education (SV 1) or national-ethical function of religion (SV 3).

Marital status and family

When marital status was compared with SVs no statistically significant differences were found. Instead, the number of children and SVs were interrelated with each other. These results are shown in Table 4.

The developmental line is slightly inconsistent in SV 1. The group of childless respondents contrast statistically almost sig-

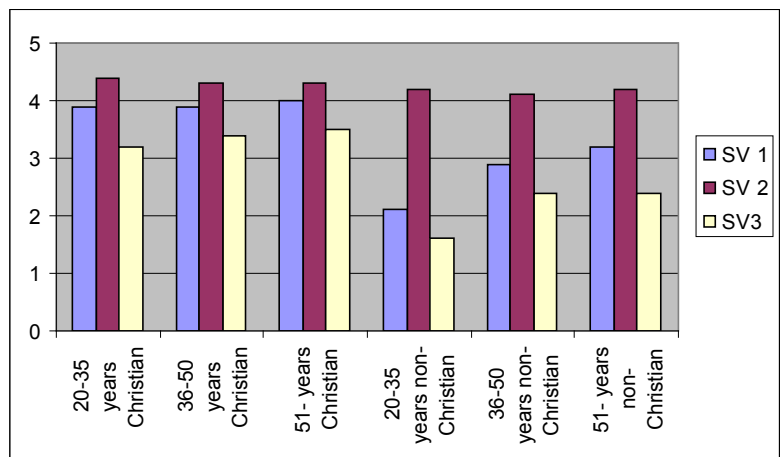

Figure 1. Means of sum variables (SVs) among Christians and non-Christians of varying ages

Sum variable	no children		one child		two children		three or more		F-and p-values
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	
SV 1 Educational function of religion	3.5	.91	4.0	.79	3.6	.90	3.9	.93	5.47 ***
SV 2 Cultural function of religion	4.2	.69	4.3	.60	4.3	.63	4.4	.71	1.51 n.s.
SV 3 National and ethical function of religion	3.0	.89	3.1	.83	3.1	.98	3.4	.89	3.85 **

Table 4. Family size and sum variables (SVs); mean, SD, F- and p-values (Note * $p \leq .05$ ** $p \leq .01$ *** $p \leq .001$)

nificantly with those who have one child, while families with one child and two children also contrasted equally³. It was assumed that the educational function of religion increases together with family size. Childless people understandably do not set great store by educational questions, but the decrease in the group of families with two children is incoherent.

There were no significant differences in SV 2 but childless respondents and those who lived in a large family (3 or more children) contrasted almost significantly in SV 3. Religion's national and ethical function is more important in large families. People with religious and traditional values appreciate family and children more than childless people. Religion influences the family and vice versa (McIntosh and Spilka 1995).

Integration into Belgian society

It was assumed that integration into new society correlates with the three functions of religion. Maybe those who adapted well do not stress religion as high as those who are less adapted to Belgian society. I will consider this from four perspectives.

The first point of view covers previous experiences of migration. The research material was divided into three subcategories: 35% (N = 140) of respondents moved the first time abroad when they immigrated to Belgium, while 30% (N = 118) moved the second time abroad, i.e. they had lived abroad once before Belgium. The rest were experienced emigrants, in other words they had lived abroad two times or more before immigrating to Belgium. The differ-

ences between subcategories were tested by ANOVA and Scheffe's test. Table 5 illustrates the results.

A significant difference is apparent between groups 'No' and 'Two times or more' (Scheffe = -.34**) in SV 3. Novices value more religion's national and ethical aspects than those who are experienced immigrants. The result indicates that religion can play an important role in a novice immigrant's life but it weakens along with the gain in experience, possibly because yearning for the homeland may abate when international experience strengthens.

The second point of view concerns the willingness to move out. The respondents formed two categories in the variable 'Readiness to move out of Finland': hesitant and willing migrants. We can suggest that if leaving the homeland has been difficult, it may hinder integration and further reverberate to religiousness. Christian faith can be a link to the homeland. Religion would also function as a coping mechanism. The differences between groups were calculated using Student's t-test.

The educational function of religion (SV 1) and cultural function (SV 2) were evaluated exactly the same way in both groups. There was a significant difference in SV

Sum variable	No		Once		Two times or more		F-and p-values
	M	SD	M	SD	M	SD	
SV 1 Educational function of religion	3.7	.83	3.7	.94	3.6	.95	.91 n.s.
SV 2 Cultural function of religion	4.3	.68	4.4	.60	4.3	.68	.72 n.s.
SV 3 National and ethical function of religion	3.3	.80	3.1	.97	2.9	.95	4.88**

Table 5. Sum variables (SVs) and the variable "Have you lived abroad before immigrating to Belgium?" (Note * $p \leq .05$, ** $p \leq .01$, *** $p \leq .001$)

3 ($t = 2.04^*$). Those who hesitated to immigrate to Belgium (mean = 3.3) emphasized more the national and ethical values than those who were willing to immigrate (mean = 3.0).

The third point of view is integration, as in the question 'How have you integrated into Belgium?' There were three categories in the scale: 1 = moderately, 2 = quite well, 3 = excellently. A total of 15% (N = 59) of the respondents integrated moderately, while most

integrated quite well (48%, N = 191) and the rest adapted excellently (37%, N = 147). No statistically significant differences were found. The judgments were similar in all groups. The assumption proved to be wrong in this case.

Time can be an essential variable when estimating integration under new circumstances. I will now examine the possible connection between the time spent living in Belgium and the SVs. Figure 2 presents the result.

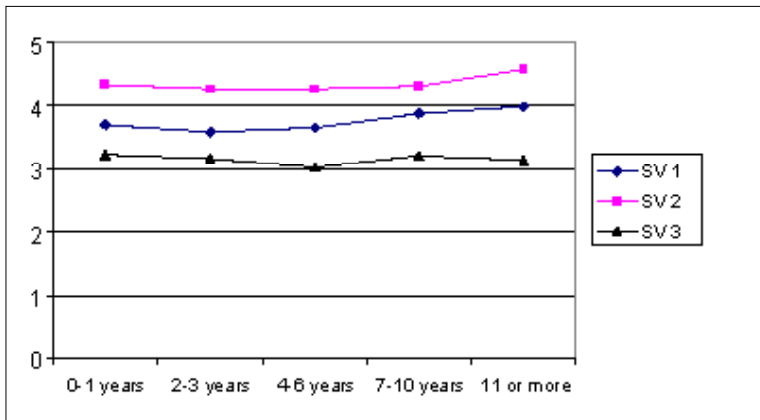

Figure 2. Time spent living in Belgium and sum variables (SVs)

Analysis of variance revealed no significant differences between groups, although the diagram above describes several interesting and consistent trends. It is natural that interest in educational questions and upbringing rises with age (middle line). Newly immigrated probably have no children and matters of parenting are distant. The top line, cultural function of religion, keeps relatively stable. The greatest expectations were directed towards the SV 3 (lowest line). It was assumed that the decrease would have been drastic instead of very low and slowly decreasing.

Predictors of religiosity

Finally, I asked what in fact best explains and predicts the changes in SVs and used analysis of linear regression to derive answers. The predictors were sex, age, family size, readiness to emigrate from

SV 1. Educational function of religion						
	R ²	B	SE	β	t-value	p-value
Attitude towards Christian faith	.37	.80	.07	.49	11.85	.000
Churchgoing in Finland before emigration	.43	.30	.06	.28	6.66	.000
SV 2. Cultural function of religion						
	R ²	B	SE	β	t-value	p-value
Attitude towards Christian faith	.03	.22	.06	.18	3.59	.000
Family size	.04	.21	.03	.11	2.30	.020
Sex	.05	.15	.07	.10	2.07	.040
SV 3. National and ethical function of religion						
	R ²	B	SE	β	t-value	p-value
Attitude towards Christian faith	.29	.78	.08	.47	10.48	.000
Churchgoing in Finland before emigration	.32	.17	.05	.15	3.35	.001
Readiness to emigrate from Finland	.33	-.24	.09	-.11	-2.59	.010
Family size	.34	.09	.04	.10	2.52	.012

TABLE 6. Multiple regression and sum variables

Finland, integration into Belgian society, churchgoing in Finland before emigration (this was assumed to measure religiousness in the long run) and attitude towards Christian faith (1 = negative, 2 = neutral or 3 = positive). Three-part table 6 illustrates the statistics in three SVs.

The biggest interest is directed towards the meaningful term in regression analysis, squared R (R^2). It indicates the proportion of variance of the dependent variable accounted for by independent variables (Pedhazur 1982). I report here only statistically significant predictors.

When SV 1 was the dependent variable, two variables explained the variation in it. The model is adequate because the F-value (152.35) is significant at the .001 level. Attitude towards the Christian faith is the best predictor; it explains 37% of the SVs variance. The variable '*Church-going in Finland before emigration*' increases R^2 from .37 to .43, which means that it explains 6% of the variation in SV 1.

Secondly, SV 2 was considered as the dependent variable. The model was favourable ($F = 7.40$, $p = .000$), but the predictors did not explain very reliably the variance in SV 2, when only 5% of the variance was explained. The lack of strong predictors emphasizes the position of cultural function of religion, which nearly all respondents respected highly.

About 29% of the variance in national and ethical function of religion (SV 3) was accounted for by the variable *Attitude towards Christian faith*. The second best predictor was *Churchgoing in Fin-*

land before emigration. But as can be seen from the table, its effect is minor, as is the impact of *readiness to emigrate from Finland* and *family size*, both of which explain only 1% of the variance.

Conclusions

In the present study religiousness among a novel group of immigrants was investigated. The results show that some aspects of religiousness are important to the members of this group. The respondents emphasized the general knowledge of Christianity and other religions and appreciate religious education and upbringing. Christian traditions, e.g. Christian festivals, are important as well. Finns living in Belgium do not interlink either ethics or nationalism with religiousness, due to their generally high level of education and increased social status.

The associations between respondents' background factors and religiousness were investigated. There were four assumptions, not all of which proved to be true. Gender differences were not found, and attitudes towards religiousness did not change with age, with one exception: attitudes among non-Christians changed from moderately negative to neutral with age, although the changes were not significant. The means of the SVs were not assorted by marital status, in contrast to our expectations. Attitudes towards religion and Christianity were more positive in families with children than in families without children. Based on this sample, it is difficult to determine if family life and children shape these attitudes

or if those who want a family are more conventional and traditional as such.

From the perspective of our subject, the most important assumption deals with integration. The hypothesis was partially supported by the research data. Novice migrants and those who have hesitated to leave their homeland stress the national and ethical function of religion more than others.

The results failed to support the assumption that integration and time are associated with religiousness. Regardless of the degree of integration (moderately-quite well-excellently), the means of the SVs were the same. Religion helps people to cope in situations of distress (Ai et al. 2003; Ellison 1991; Pargament 1997). Although this survey did not focus on real distress (war, refugee matters etc.), some similar results were obtained. Judging from the attitudes of novice and hesitant emigrants, religion can help in a new situation in life because it offers something familiar, breaths from home.

Suojanen and Suojanen (2000) indicated four important points in immigrants' religiousness. First, regardless of new circumstances and the new environment the meaning of religion can remain when it is compared with the meaning of religion in the homeland. Second, the meaning of some components of religiousness can change; e.g. the ritual or social components of religiousness can become more expressive by reason of their exposure to a new religious environment. Third, the meaning of a person's own religion, in its entirety, can become more important. Fourth, ecumenical or

syncretistic characteristics can be absorbed in religiousness.

In this research, Suojanens' first point is evident. Attitudes towards religious matters did not change along with time spent living abroad. Attitude towards Christian faith best predicted the judging of SVs. Previous religiousness, in other words churchgoing in Finland, explained present religiousness. The effects of five other predictors were minor.

What has changed from early migration? Contemporary emigrants are not national; they are international and their religiousness is similar. In the past religiousness filled emigrants' yearning for their homeland; today it helps them better understand their place in a multicultural society.

References

- Ai, Amy, Christopher Peterson and Bu Huang 2003. The effect of religious-spiritual coping on positive attitudes of adult Muslim refugees from Kosovo and Bosnia. *The International Journal for the Psychology of Religion* 13(1): 29–47.
- Allport, Gordon W. and Michael J. Ross 1967. Personal religious orientation and prejudice. *Journal of Personality and Social Psychology* 5: 432–443.
- Batson, C. Daniel and Larry W. Ventis 1982. *The religious Experience. A Social-Psychological Perspective*. New York: Oxford University Press Inc.
- Crapps, Robert 1986. *An Introduction to Psychology of Religion*. Macon (USA): Mercer University Press.
- Ellison, Christopher 1991. Religious involvement and subjective well-being. *Journal of Health and Social Behavior* 32(1): 80–89.
- Furnham, Adrian and Stephen Bochner 1989. *Culture shock. Psychological reactions to unfamiliar environments*. London: Routledge.
- Geels, Antoon and Owe Wikström 1993. *Den religiösa människan: psykologiska perspektiv*. (The religious Man. Psychological perspective, in Swedish). Lund: Bokförlaget Plus Ultra.
- Hamberg, Eva 1992. *Kvinnor och män som bibelläsare*. (Women and men as Bible readers, in Swedish). Religionsociologiska institutet; nr 73. Uppsala: Svenska kyrkans forskningsråd.
- Harman, Harry 1967. *Modern factor analysis*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Hood, Ralph, Bernard Spilka, Bruce Hunsberger, and Richard Gorsuch 1996. *The psychology of religion: an empirical approach*. New York: The Guilford Press.
- Kallioniemi, Arto 2000. *Aikuislukion opiskelijoiden uskomukset uskonnon- ja historianopetuksesta*. (Adult senior secondary school students' beliefs concerning religious and history education, in Finnish). Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksen tutkimuksia 210. Helsinki: Hakapaino.
- Kirkon 2001 tilastollinen vuosikirja 2002. *Statistical yearbook of the Evangelical Lutheran Church of Finland 2001*. (in Finnish). Helsinki: Kirkkohallitus.
- Korkiasaari, Jouni 1989. *Suomalaiset maailmalla: Suomen siirtolaisuus ja ulkomaalaiset entisaajoista tähän päivään*. (Finns all over the world: Finland's migration and Finns living abroad from past to present, in Finnish). Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Lotti, Leena 1983. *Some aspects of religiousness of the Finns 1951 and 1982*. Suomen Gallupin julkaisusarja n:o 11. Helsinki: Suomen Gallup.
- McIntosh, Daniel and Bernard Spilka 1995. Religion and the family. In *Handbook of family religious education*, Blake Neff and Donald Ratcliff (Eds.), 36–60. Birmingham (Alabama): Religious Education Press.
- Pargament, Kenneth 1997. *The Psychology of Religion and Coping. Theory, Research, Practice*. New York: The Guilford Press.
- Pedhazur, Elazar 1982. *Multiple regression in behavioral research. Explanation and Prediction*. Fort Worth (USA): Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.
- Rusama, Jaakko 2002. *Uskonto, elämäntutkimustieto ja tapakasvatustutkimuksen päätösvaiheessa*. (Religion, Ethics and Social education in compulsory education in comprehensive schools, in Finnish). Oppimistulosten arviointi 6/2002. Helsinki: Opetushallitus.
- Räsänen, Antti 2002. *Aikuisen uskonnollisuus. Tutkimus Fritz Oserin uskonnollisen arvioinnin teoriasta ja sen pätevydestä suomalaisilla koehenkilöillä*. (Religiousness in adulthood. A study on Fritz Oser's theory of the development of religious judgment and Finnish religiousness, in Finnish). Available from: <http://ethesis.helsinki.fi/>

julkaisut/teo/kayta/vk/rasanen [Accessed 18 August 2004].
Suojanen, Päivikki and Matti Suojanen 2000. *Retulaatsissa Miamissa. Kasvokkain amerikansuomalaisten kanssa.* (Red Lodge Montana in Miami. Face to face with Finnish Americans, in Finnish). Siirtolaisuustutkimuksia A 23. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
Tabachnick, Barbara and Linda Fidell 1996. *Using multivari-*

ate statistics. New York: Harper Collins Publishers.
Yinger, Milton 1971. *The Scientific Study of Religion.* London: The Macmillan Company.

Notes

¹ Of course it is not necessary to be married to have children. In this data the connection between marriage and children was clear.

All but 11% (N = 43) of those who had children were married.

² Tested with Scheffe's test, all differences were $p \leq .001$, except group 1/group 6 $p = .050$, group 2/group 6 $p = .008$ and group 3/group 6 $p = .011$.

³ Scheffe's test revealed differences between groups: no children and one child (-0.41 , $p = .02$), one child and two children ($.39$, $p = .03$).

Gäster från Emigrantregistret i Karlstad

Emigrantregistret i Karlstad besökte Migrationsinstitutet 6.9.2005 anförda av registrets föreståndare Erik Gustavson (t.v. på bilden). Kunskap och erfarenhet utbyttes och behovet av framtida samarbete låg under luppen.

Migrationsinstitutets forskare Maria Pikkarainen berättade om forskningsprojektet "Internationell mobilitet, efterfrågan på arbetskraft och invandringens inverkan på utbildningsutbudet i Finland" (Foto: Jouni Korkiasaari)

Suomalaiset sotalapset kaunokirjallisuudessa

Irene Virtala

Historiikka

Aloite Suomen lasten siirrosta naapurimaihin sotien ajaksi (1939-45) tuli Ruotsista maanlaajuisen ”Finlands sak är vår” – kampanjan myötä. Ideaa vastustettiin ensin Suomessa, lehtikritiikki piti apua paikanpäällä parempana vaihtoehtona. Silloinen sosiaaliministeri K. A. Fagerholm tuki kuitenkin Ruotsin ehdotusta, ja lastensiirrot toteutettiin (noin 63 000 Ruotsiin, noin 4 000 Tanskaan ja noin 400 Norjaan).

Rauhan palattua suurin osa lapsista kutsuttiin takaisin kotimaahan, mutta tuhansia orpoja adoptoitiin Ruotsiin (noin 6 000-15 000) ja joitakin satoja Tanskaan.

Sotalapsisukupolvi on tänään lähes eläkeiässä. Heillä on tarve eritellä ainutlaatuista, historiallista kohtaloaan ja kertoa siitä jälkipolville. Moni heistä on kirjoittanut autobiografiansa. Aihe on inspiroinut myös muita kirjailijoita sepittämään biografis-fiktiivisiä tarinoita.

Yksittäisiä kaunokirjallisia kuvauksia ilmestyi jo sotien ai-

FD Irene Virtala, Tukholman yliopisto. Artikkelin ja lyhennelmän tutkimuksesta ”Tystnaden talar. Om finländska krigsbarn i skönlitteraturen” (<http://www.migrationinstitutet.fi/db/articles/art.php?artid=88>).

kaan (Ahlqvist/Björkman 1940, von Schoultz 1942, 1944, Nyström 1945). Sotalapseus oli sittemmin myös oiva nuorisoromaaenin teema (Kontinen 1947, Lehtinen-Palme 1948). Naapurimaita kiiteltiin avusta (Bruun ym. 1943), jopa kiitosmallien käännöksiä julkaistiin (Kallio 1946), minkä jälkeen aihe unohtui. Kului runsas vuosikymmen, jolloin sotalapsiasiaa tuskin puhuttiin tai kirjoitettiin. Kielto lastensiirtojen julkisesta arvostelusta (1941) vaimensi sotalapsikeskustelun. Kollektiivinen torjunta toimi tehokkaasti; sotalapsia tuskin mainittiin histori-an kirjoissa ennen 90-lukua.

1970-80-luvuilla sotalapsiasia nousi esille tutkimusintressien ja sotalapsiyhdistysten perustamisen myötä. Eri lajeja edustavaa kaunokirjallisuutta alkoi ilmestyä. Tähän päivään mennessä on vuosi vuodelta kertynyt kymmenittäin sotalapsista kertovaa kaunokirjallisuutta (lista sotalapsiaiheisesta kaunokirjallisuudesta artikkelin lopussa).

Eron surua

Anna Freud arvosteli Englannin viranomaisia toisen maailmansodan aikana siitä, että Lontoon lastensiirtojen yhteydessä vähäteltiin pienen lapsen kokemaa eron surua. Äidistä ero tuotti lapselle suu-

rempaa tuskaa kuin pommisuijiin juoksu äitinsä kanssa. Lapsi koki turvallisuutta vain oman äitinsä läheisyydessä. Raportit eivät vaikuttaneet suomalaisten sotalasten siirtoihin. Pohjoismainen keskustelu lapsen erotraumasta aktivoitui vuosikymmeniä myöhemmin, etenkin Bowlbyn raporttien ruotsinnosten myötä (1954).

Pitkän hiljaisuuden jälkeen on Ruotsiin adoptoitujen sotalasten psyykkisestä tilasta julkaistu huolestuttava raportti (Lagnebro 1994). Vastaavanlainen tutkimus Suomeen palautetuista sotalapsista ei totea psyykkistä rikkinäisyyttä, mutta mainitsee vajavaisesta äitisuhteesta (Räsänen 1988). Tutkimus lastensiirtojen organisaatiosta Ruotsiin antaa selvityksen konkreettisista erotrauman taustatapah- tumista (Salminen 2001).

Kaunokirjallisen näkymän sotalapsen psyykeen avasi Markku Lahtela teoksellaan Yksinäinen mies (1976). Sotalapseuteen viit- taava osuus on vähäinen, mutta sitäkin koskettavampi. Uutena tee- mana on avoin keskustelu äidistä erossaolon traumasta. Liian monet, varhaiset erot tuntuivat pienen pojan aikatajunnassa ikuisilta. Erotrauman lapsi jäi sielultaan rikkinäiseksi, sotainvalidiksi:

Hän petti minut täydellisesti: Aivan kuin olisin korkeilla trapet- seilla hypännyt häntä kohti ja hän

olisi äkkiä vetänyt kätensä pois ja antanut minun syöksyä alas. Ja kuitenkin olen senkin jälkeen yhä uudestaan hypännyt sinne missä hän on häilynyt taivaan ja maan välillä – ja yhä uudestaan pudonnut. Se on kuin jotain alkoholismia – siinä minä vain juovun toivosta yhä uudelleen aivan kuin yksinkertaisesti en voisi tehdä muuta...

Minä haluan kurotella häntä kohti kuin hän olisi jokin elämän ydin, tarkoitus ja pääpalkinto: äitinen, naisäiti, naarasemo (Lah-tela 1976:254).

Lahtelan avoimuus valmisti väylää patoutuneiden sotalasten tarinoiden purkautumiseen. Enää ei huolitettu ainoastaan kiittää naapurimaata avusta, vaan setvittiin sotalapseuden tuottamaa identiteettiä, jolle oli dokumentoitua kokemuspohjaa koottujen sotalapsi-muistelmien myötä (Edwardsen 1977). Alkoi romaanien sarja, jonka teemana on sotalapsen minuuks (Meriluoto 1977, Kostamo 1978, Bolinder 1980, Emtö 1981, Sandelin 1982, Strömberg 1988, Nyström 1991, Hietamies 1992 ym.) ja joka on jatkunut tähän päivään asti.

Sotalapsi selviytyy

Anna Freud tähdentää raportissaan lasten rakkaiden esineiden turvallisuuden tuomaa merkitystä. Vieraassa ympäristössä nukke, kiiltokuvaenkeli tai mikä tahansa siirtymäobjekti¹ välittää äidin läsnäoloa ja turvaa. Lapsi kehittää lukuisia selviytymiskeinoja joutuessaan olemaan erossa biologisista vanhemmistaan.

Tarja sai kauniin nukan Ruotsin kodissa, muttei kyennyt iloitsemaan siitä. Hän työnsi sen syrjään

ja haki takkapuukorista puupölkyn vierelleen petiinsä. Kasvatusvanhemmat eivät ymmärtäneet Tarjan käyttäytymistä. Tarja oli leikkinyt sodan alkaessa Helsingin kodissaan leikkikalujen puutteessa puupölkylä, johon oli piirretty silmät ja suu. Puupölkky välitti Tarjalle äidin muistoa ja kodin lämpöä, sillä oli tunnearvoa. Se toimi pienen lapsen siirtymäobjektina vieraassa ympäristössä. Sittemmin kesytetyllä oravalla oli sama funktio. Se sai jopa nimekseen äiti, koska Tarja kaipasi äitiään niin kovasti (Ty-ni 1998).

Soile otti suomalaisia kuvalehtiä Ruotsiin, jossa lehtien tunnearvo nousi huomattavasti, niistä tuli keskeinen kiintopiste. Sama Soile ui Ruotsin kesäisellä itärannikolla. Jokainen metri aavemmalta merelle vei lähemmäksi kotimaata ja lievitti eron surua (Seppä 1994).

Eero rakensi Ruotsissa metsän reunaan salamajan, josta tuli Suomen Kotkan kodin pienoismalli. Siellä Eero kuvitteli keskusteluvansa tärkeistä elämän kysymyksistä vanhempiensa kanssa. Eeron astmaoireet tuottivat monia hankaluuksia, mutta yliherkkyydellä oli myös positiivinen puoli. Eero pystyi kutsumaan Kotkan kodin tuoksut salamajaansa. Hän nautiskeli äidin leipomispäivästä ja jopa ”söi” paksuja pullan viipaleita ja kakkutaikinan rippeitä, mitä ei saanut koskaan Ruotsin kodissa. Salamaja oli Eerolle elintärkeä selviytymiskeino (Hietamies 1992).

Pentti pakeni ankaraa kasvatusäitiä tiettyyn kivionkaloon, jossa hän ammensi kiven voimaa kestääkseen kasvatuskotinsa nöyryyttävää ilmapiiriä (Kehusmaa 1996).

Sirkka vetäytyi puron läheisyyteen, joka muistutti lapsuuden kotimaisemaa (Vesterberg 1998).

Ilmi säilytti esiliinansa taskussa paperia, johon oli piirrellyt mielikuvitusperheen kohtaloita sarjakuvina ja johon tuli jatkotapahtumia joka päivä (Paaso 2002).

Siirtymäobjektien avulla sotalapsi eli todellisuuden ja kuvitellun välitilassa, josta se ammensi voimaa kestämaan äidistä/isästä eron surua, koti-ikävä ja toiseuden tunnetta.

Kasvatuskodin perhesuhdeongelmia

Anna Freud puhuu karkeasti ottaen kahdenlaisista kasvatusäideistä: toiset sulautuivat välittömästi äidin rooliin, toisissa korostui kasvattaja ja viileä etäisyys lapseen. Tänä päivänä tiedetään enemmän lapsipsykologiasta ja kasvatusperheen sisäisestä dynamiikasta, joten jopa ”kasvatusvanhemmat” termiä vältellään, jottei kasvatusliialti painottuisi (esim. Ruotsissa ”fosterföräldrar” = ”extra föräldrar”, samoin ”fosterbarn” = ”barn i familjehem” Höjer 2001).

Suomen sota-ajan lastensiirtokampanja Ruotsiin ja muihin Pohjoismaihin paisui niin laajaksi, etteivät kaikki kasvatusvanhemmat ottaneet lasta suojiinsa pelkästään lapseen kohdistuvasta rakkaudesta. Ilmainen työvoima sekä tunne, että sotalapsikampanjan pakottama kansalaisvelvoite oli täytetty, ovat aikaisemmissa tutkimuksissa esitettyjä syitä (Lagnebro 1994). Suomessa taas saattoi sukutilojen pelastaminen sota/adoptiolapsen kautta olla joidenkin lapsettomien kartanonomistajien ratkaisu (Paloheimo 1990). Tämän ilmiön

seurauksena avautuu varsinainen ”Pandoran lipas” Pirkko Helenon autobiografiasta Tuntemattoman sotilaan tytär (1990), joka hälyttää kotimaamme adoptiolapsen oloista. Kasvatuskodin psyykkiseen julmuuteen liittyi myös fyysistä väkivaltaa, mikä kertoo aikansa melko yleisestä kasvatuskeinosta.

Ruotsiin adoptoitujen sotalasten kaunokirjalliset kuvaukset peilaavat myös perhesuhdedynamiikkaa. Tältä alueelta on nykyinenkin adoptiotutkimus jonkin verran selvittänyt, että erityisesti kasvatusäidin ja –tytären symbioosi on ongelmallinen. Sama probleema purkautuu sotalasten kaunokirjallisuutena vuodatuksina.

Sotien aikaan perheen työjako Ruotsissakin oli vielä melko selkeä. Nainen hoiti kotia, mies oli työssä kodin ulkopuolella. Kasvatusäidille jäi raskain vastuu lapsista. Arkielämän ärsytys oli otollista ”pahan kasvatusäidin myytin” vahvistumiseen, kun taas kasvatusisän poissaolo vain nostatti kasvatusisän imagoa.

Kasvatuskodissa psyykkinen jännite saattaa lataantua herkemmin kuin ydinperheessä. Kasvatus ja biologisten vanhempien välinen kilpailutilanne voi olla virittynyt, vaikka biologiset vanhemmat olisivatkin poissa. Biologisten vanhempien etäisyys luo ihannekuvaa tai yhtä lailla heidän poissaolonsa voi loitontaa ja vieroittaa. Uusi perhesuhdedynamiikka aiheuttaa pingottuneita tilanteita tai lojaalisuuskriisejä. Kasvatusvanhemmat vaativat helposti arvostusta valtakeinoin. Valta ja itsekkyyden pönkittyvät, kun suljetaan toiset vanhemmat pois tietoisuudesta. Adoptiolapselle voitiin jättää kertomatta

tämän biologisista vanhemmista (Andersson 2001). Oikeus tietää biologisista vanhemmistaan ja etnisestä taustastaan on vasta nykyajan adoptiolapsen etu.

Niinpä sotalasten autobiografioista välittyy enimmäkseen ajan kasvatusmallien mukainen, suhteellisen ankara kasvattaja, paikoin elämänkielteen kotityranni (Andersson 2001, Tyni 1998, Kehusmaa 1996). Sirkka-Liisa Westergård kertoo sotalapsen syyllistämisen liiallisen kiitollisuuden vaatein (Westergård 2002). Kärjistyneimmät värssyt kasvatusäidistä on sepittänyt Iris Andersson:

Hennes platta, slappa bröst, ”ingenting att ge”, hennes benigna gestalt, ”inget härligt överflöd”, hennes vassa ansikte med de kallt granskande ögonen, som fick mig att önska att jag var långt borta, ”du är inte välkommen, men ingen är det”, de spretiga, knotiga händerna som ringarna skramlade på, ”inte ens det materiella trivdes med henne”, det magra skötet och flata ändpartiet, ”lustens säte gått förlorat, vem hade gjort henne så illa?”, de små fötterna som satte en skrämmande punkt för en föga inbjudande varelse, hennes förnekande av livet sög ut musten ur omgivningen, en dammig oändligt tråkig ledsamhet tassade runt. Som ett spöke. En spökmamma, som var fientlig mot barnet Iris (Andersson 2001:94).

Kasvatuskotien harmoniset hetket jäävät helposti kirjoittamatta kaunokirjallisuuteen. Sen sijaan traumat, ongelmat ja problematisointi ovat ajavia voimia kaunokirjallisuudessa. Silti tiedetään lukuisista sotalasten pohjoismaisista ystävyyskontakteista ja vuosien läpi jatkuneesta harmonises-

ta vuorovaikutuksesta. Puhumattakaan sotalapsien palauttamisen aiheuttamista oikeudenkäynneistä, joista tulvii esiin tuska, jota sotalapseensa kiintyneet ruotsalaiset kasvatusvanhemmat joutuivat kokemaan lasten menettämisestä. Tämän tutkimattoman alueen tunnoista olisi varmaan vielä paljon sanottavaa. Sotalapseuden positivismista ymmärtämisestä on Helmi Erving-Odelberg viestittänyt luennoillaan ja autobiografiallaan Hälytys. Glimtar ur ett krigsbarns liv (Erving-Odelberg 1998).

Toiseudesta etnisen identiteetin juurille

Ruotsiin adoptoitujen sotalasten valtaväestöön sopeutuminen näyttää olleen tärkeää. Suomalaista taustaa pyrittiin ensin salaamaan, jottei jouduttaisi valtaryhmän ulkopuolelle. Kiinnostus sukujuuriin heräsi vasta aikuisiässä, jolloin mielipiteet eivät enää olleet riippuvaisia valtaväestön hyväksynnästä.

Jean Bolinderin tarinassa sotalapsi/orpolapsi Elis joutuu eri yhteiskuntaluokkien ja näkemysten ristituleen. Diplomaatti-perheeseen adoptoitu Elis oli sotalapsikampanjan näyttelyobjekti. Kasvatusvanhempiaan Elis ei todellisuudessa kovin paljon nähnyt. Tärkein äitihahmo oli perheen taloudenhoitaja. Toiseuden tunnosta, totaalisesta oman taustansa kieltämisestä Elis pääsi vasta myöhäisikäisissä alkoholien avustuksella. Elis menetti sosiaalisen positionsa, mutta voitti tien takaisin lapsuudenaikaisiin, tukahdutettuihin muistoihin (Bolinder 1980).

Ruotsiin adoptoitu sotalapsi etsii juuriaan ruotsalaisten näkemysten lävitse positiivisten mallien puutteessa. Niinpä sotalapsi pääsee juurilleen muita emotionaalisia teitä. Musiikki ei kaipa sanoja, ei kieltä. Sibeliuksen Finlandia voimistaa suomalaisuutta. Säkkijärven polkasta löytyy lyyri- syyttä, suomalaista luonnetta ja etnisen identiteetin yhteyttä:

Mitt i maten kommer den, stark och vild som en fors om våren. Den virvlar och gör piruetter, likt vattnet runt stenarna i bäcken därhemma i snösmältningen. Den är mustig, obändig, vek, lyrisk, den har allt, den tar allt! Jag känner ett sug inom mig – denna virvelvind till låt får ett grepp om mig; den gör mig både orimligt glad och oförklarligt melankolisk...

Inte behöver musiken någon språkkunskap! Jag bara är, och jag upplever återigen en glimt av identitet. Släktskap med kulturen. Det finns där (Vesterberg 1998: 224).

Tummaa ruisleipää ei syöty Ruotsissa, mutta sotalapsille se saattoi maistua erinomaiselta. Maku oli jäänyt muistiin varhaisilta lapsuusvuosilta. Maku, tuoksu ja muutama muistikuva varhaisesta lapsuudesta ovat sotalapsen tärkeitä, emotionaalisia siteitä kotimaahan.

Muukalaisuudesta filosofoi- va Julia Kristeva painottaa asuin- maan kansalaisuuden merkitystä maahanmuuttajien identiteetin rakentumisessa. Jollei ole täysiä kansalaisoikeuksia, ei ole täyttä ihmisyyttäkään. On paradoksaalista, etteivät Ruotsiin adoptoidut sotalapset saaneet automaattisesti Ruotsin kansalaisuutta. Monille tieto tuli yllättäen vasta aikuisiäs-

sä ammatinvalinnan tai sotapalveluksen yhteydessä. Kansalaisuuden puuttuminen omassa maassaan ihmetyttää, mutta sysää etnisen identiteetin hakuun.

Autobiografia terapiana

Autobiografian kirjoittamisprosessia on verrattu siirtymäobjektiin ja psykoanalyysikuuriin. Kirjoittaja kohtaa kirjoitusprosessissa Toiseutensa, jota vasten peilautuu. Intensiivinen ajatustyö reflektoi oman elämän privaattia karttaa, kyseenalaistaa, keskustelee ja ehkä vapauttaa traumoista. Autobiografia toimii siirtymäobjektin tavoin, sen avulla kirjoittajan elämä jäsentyy suhteessa ulkoiseen. Kun se on tehnyt tehtävänsä, sen voi siirtää syrjään.

Singa Sandelinin Sindran tarina alkaa analyysisohvalta ja etenee eheyttäen kirjoittajaansa. Sindra käy psyykkistä kamppailua biologisen äidinrakkauten puutteessa. Positiivinen äitienergia avautuu vasta psyko-, uni- ja kirjoitus- terapian kautta. Sindra rekonstruoi varhaisen äiti-lapsi kontaktivaiheen ja eheyttää näin itsensä vuosia kalvaneesta äitideprivaatiosta (Sandelin 1982).

Eila Kostamon Lapsinainen (1978) kirjoittautuu myös itse-reflektion puitteissa ja päättyy ihmis- suhteiden epäonnistumisen lähteille. Samoin Carita Nyströmin Sanna tarkkailee vaikeaa äitisuhdettaan ja pystyy viimein autobiografian avuin kokoamaan itsensä anteeksiantoon ja sovintoon (Nyström 1991).

Kirjoitusprosessin ohella ovat kirjojen vastaanoton reaktiot ja jälkipuinti merkinneet tärkeää terapeuttista tukea (esim. Daniel-

sen 2000, Westergård 2002). Sotalapsiyhdistykset ovat järjestäneet keskusteluiltoja yksittäisten autobiografioiden teemoilta. Aiheesta on keskusteltu myös kirjames- suilla. Lukijoiden reaktiot, kirjeet, keskustelut, kustantajien, kääntäjien ja kriitikoiden kommentit ovat merkinneet monelle Ruotsiin adoptoidulle sotalapselle lähenty- mistä suomalaisuuteen.

Avartuvan identiteetin riemua

Kahden maan juuret ja kulttuuriperinne voivat tarjota kaksinkertaisia mahdollisuuksia. Etenkin osa niistä sotalapsista, joita lähetettiin edestakaisin Suomen ja Ruotsin väliä, ehti suotuisimmissa olosuhteissa vahvistamaan juuriaan molempiin maihin. Näin sotalapsi pystyi jo pienenä vertailemaan, kyseenalaistamaan ja sanoutumaan irti ahdistavista oloista.

Sotalapseus on ollut monelle rikastuttava kokemus. Separati- oon on usein psykologisessa kes- kustelussa liitetty eriasteista trauma- ma, silti se voi olla myös avaus uuden oppimiseen ja avartavaan kasvuun. Monta kertaa on kyse herkkyyksynnyksestä; se mikä aiheuttaa toiselle trauman, merkitsee toiselle vain haastetta ja pon- nahdusta laajempiin kuvioihin.

Anna-Liisa Haakanan Katri poimi parhaimmat puolet molempien maiden kokemuksista. Ylihuolehtiva Suomen äiti satoi Katrin hiukset liian tiukoille leteille, mutta Ruotsin mamma ei tuhlan- nut liiempää energiaa kasvattityt- täreensä, joten Katrin individu-aalinen autonomia sai kukoistaa vapaasti. Katrin ihanneidentitee-

tiksi tuli Suomen ja Ruotsin synteesi, alter ego Lilith, joka ajelee Ruotsin kodin hevosella vapain, hulmuavin hiuksin (Haakana 1995).

Moni sotalapsi on pystynyt hyödyntämään kielitaitoaan ammatissaan. Kaija Lutinen rakentaa vahvan ystävyysuhteen ruotsalaiseen käsityönopeettajaansa (Lutinen 2002). Eila Kostamon Irma käyttää taitavasti Skooneen murretta tavatessaan ruotsalaisia (Kostamo 2002), Jean Cronstedt liikkuu sujuvasti kansainvälisillä areenoilla (Cronstedt 2001).

Sotalapset hyödynsivät kahden maan etuja, kehittivät arviointikykyään, pärjäilivät sujuvasti kielitaidollaan ja pystyivät ottamaan oman elämänsä hallintaan. Sotalapsia asuu nykyään ympäri maailmaa. Ehkä migraation kynnys on helpompaa ylittää, kun ei ole juurtunut syvemmin mihinkään maahan.

Empatiaa ja rauhanjulistusta

Sotalasten autobiografioiden kirjoittajat tuomitsevat sodan kaikissa muodoissaan. Rauhanaate voi yltyä kansallisuusaatettakin korkeammalle (Dahl 2001). Onhan sen sidoksesta luopuminen vain yhden siirtymäobjektin jättämistä. Dahlin sisarukset lähtevät kevein mielin sodan runtelemasta Helsingistä Amerikkaan. Vapauden patsaan näkeminen merkitsi heille korostunutta humanisuuden ja vapauden symbolia.

Itsetarkkailuun harjautuneet sotalapset analysoivat omaa elämänsä ja reagoivat herkästi myös tämän päivän sotaakäyvien maiden tilanteeseen. Kokemustensa

perusteella he haluavat vaikuttaa sodanalaisten maiden päätöksiin lasten kohtaloista: Pieniä lapsia ei pidä erottaa vanhemmistaan, vaikka sota tulisi, toteaa Sinikka Vesterberg. Helmi Erving-Odelberg taas ylistää Ruotsia, rauhan maata, joka on tarjonnut turvapaikan monikansallisille pakolaisille:

Jag såg dig
du barn
av annat land

Du hoppade
du skuttade fram
på fredens gator.

Friheten strålade
ur din varelse
och påminde mig
om min egen glädje.

Du är kurd
jag är finsk
båda är vi
barn av kriget.

Du är sex
jag är sextio.
Båda fick vi
en fristad
i välfärdslandet

Det gläds vi över
och det vill vi tacka för

(Erving-Odelberg 1998:120)

Kirjallisuus

Bowlby, John: Modern och barnets själsliga hälsa, Natur och Kultur, Stockholm 1954.

Bruun, Elsa ym.: Suomen lasten kiitos Ruotsille. Svensk version: Med 40.000 finska barn

i Sverige. En folkvandring i smått 1943.

Ervardsen, Annu: Det får inte hända igen. Finska krigsbarn 1939-45, Askild & Kärnekull, Stockholm, 1977.

Freud, Anna: War and children, Greenwood press, Westport, Connecticut 1973 (1943).

Höjer, Ingrid: Fosterfamiljens inre liv, Göteborgs universitet 2001.

Kallio, Ahti (toim): Älä unohda onnitella! Onnittelutekstejä ja puheita nimi- ja syntymäpäiviä ym. tilaisuuksia varten, Kap VIII. Kirjeitä Ruotsiin, s. 131-138, E. Viljasen kirjakauppa ja kustannusliike, Helsinki 1946.

Kavén, Pertti: 70.000 små öden. Finlands krigsbarn, Sahlgrens förlag, Otalampi 1994.

Kristeva, Julia: Främlingar för oss själva, Natur och Kultur, Lund 1991.

Lagnebro, Lillemor: Finska krigsbarn. Studier i socialt arbete vid Umeå universitet. Inst. för socialt arbete, Umeå universitet, nr 19, 1994.

Ortmark Almgren, Sinikka (red.): Krigsbarns erinran. Snäll, lydig och tacksam, Riksförbundet Finska Krigsbarn, SinOa, Stockholm 2003.

Paloheimo, Martti: ”Jälkisanat”. Tuntemattoman sotilaan tytär. Helenoro Pirkko 1990:323-327.

Räsänen, Eila: Finska krigsbarn. Separationsupplevelser i barn- och vuxenålder. DEIFO. Regeringskansliets offsetcentral, Stockholm 1990.

Salminen, Heikki: Suomalaiset sotalapset ja Ruotsi. Lastensirto-organisaatiot, kuljetukset

Ruotsiin ja paluu Suomeen vuosina 1939-1957, Turun yliopisto 2001.

Winnicott, Donald Woods: Lek och verklighet. Med förord av Johan Gullberg, översättning av Ingeborg Löfgren, Natur och kultur, Stockholm 1983.

Virtala, Anna-Maija/ Innoittaja: Virtala Anna-Karoliina: Räsyn tarina, (lastenkuvakirjan käsikirjoitus), Helsinki 2004.

Sotalapsiaiheista kaunokirjallisuutta

- Dora Ahlqvist/Elsa Björkman 1940: Vi var också med. Barnen i finska kriget, Natur och Kultur, Stockholm.
- Solveig von Schoultz (1942), 1987: De sju dagarna (kapitlet ”Barn i krig”), Alba, Stockholm, ISBN 91-7458-916-4.
- Solveig von Schoultz (1944), 1983: Nalleresan, reviderad, illustrerad av Tove Jansson, Raben & Sjögren, Stockholm, ISBN 91-29-56019-5.
- Ruben Nyström 1945: Pirkko från Palosaari, Lindblad, Uppsala.
- Einar Rimmerfors 1945: Det gällde livet. Flyktingöden och glimtar ur svensk hjälpverksamhet, Sv. Missionsförb., Stockholm.
- Aili Konttinen 1947: Inkeri palasi Ruotsista, WSOY, Porvoo.
- Toini Lehtinen-Palme 1948: Riitta ja Asko Ruotsissa, Valistus, Helsinki.
- Siiri Åkerberg 1966: Päivien paljous, (Jatkoa Huutolaistyttöön) (s. 60-84), Keski-Pohjanmaan Kirjapaino Oy, Ylivieska.
- Thure Malmberg/Arnold Neumann 1967: The white ships, Suomen höyrylaiva osakeyhtiö – Finska ångfartygs aktiebolag – The Finnish steamship company, Helsinki.
- Eila Raatikainen 1974: Evakotaival, Pohjoiset kirjailijat, Rovaniemi.
- Markku Lahtela 1976: Yksinäinen mies (”Äkillisiä muistoja 1970” s. 203-233), Gummerus, Jyväskylä, ISBN 951-20-1281-2.
- Annun Ervardsen 1977: Det får inte hända igen. Finska krigsbarn 1939-45, Askild & Kärnekull, Stockholm, ISBN 91-7008-693-1.
- Margit Geijer 1977: Marja. Berättelsen om ett fosterbarn, Forum, Stockholm, ISBN 91-37-06462-2.
- Aila Meriluoto 1977: Kotimaa kuin mies, WSOY, Porvoo – Helsinki – Juva, ISBN 951-0-08373-9.
- Eila Kostamo, (1978) 2002: Lapsinainen. Romaani, 2. tark. p., WSOY, Helsinki ISBN 951-0-27314-7.
- Jean Bolinder 1980: Bärnstensmannen, Bokförlaget Plus, Stockholm, ISBN 91-7406-186-0.
- Solveig Emtö 1981: Krigsbarn 13408, Söderström, Lovisa, ISBN 951-52-0728-2.
- Erik Fahlander 1982: Det brinner hos grannen. Minnen och glimtar från Vinterkriget 1939-40 och beredskapsåren 1939-45, Föreningen Haparandapojkarna, serie Haparandapojkarnas publikationer, Järfälla.
- Singa Sandelin 1982: Gäst i eget hem, Schildts, Helsingfors, ISBN 951-50-0265-6.
- Aarni Krohn 1983: Kun viisitoista vuotta vaan. Romaani sotavuosilta, Littera, Espoo, ISBN 951-9356-02-9.
- Eila Cederroos 1986: Lilas barn-dom, Bokförlaget för södra Finland, Helsingfors, ISBN 951-828-032-0.
- Mats Eklöf 1986: Sländans dag, LT, Stockholm, ISBN 91-36-02478-3.
- Sinikka Ortmark Almgren (1986), 2003: Du som haver barnen kär, SinOA, Stockholm, ISBN 91-974592-0-8.
- Arne K Blom 1987: Krigsbarn, AWE/Geber, Stockholm, ISBN 91-20-07625-8.
- Ethel Kruse 1987: Berättelser om finländarna i Norberg 1944-1986, Norbergs Finska Förening.
- Mats Eklöf 1987: Triangelns tredje sida, LT, Borås, ISBN 91-36-02655-7.
- Tauno Kalske (toim) 1987: Taaptui Suomen Turussa. Muistoja sotavuosilta 1939-1944, Turkuseuran – Åbosamfundet ry:n julkaisuja, Turku.

- Solveig Emtö 1988: Eldvagnarna, Sahlgrens, Otalampi, ISBN 951-96012-3-6.
- Sonia Strömberg 1988: Sinikka. En roman i svensk och finsk miljö, Författares bokmaskin, Stockholm, ISBN 91-7328-951-5.
- Urban Lindh 1989: Kainos sång, Teater & Musik, Stockholm.
- Toivo Suikki 1989: Ihmisiä, vuosisia, tapahtumia, T. Suikki, Huddinge, ISBN 91-7970-425-5.
- Eila Christoff (toim) 1990: Sotalapsien kertomaa, toimittanut ja haastattelut suorittanut Eila Christoff, Kuopion Pohjola – Norden, Kuopio, ISBN 951-96099-0-3.
- Veronica Leo 1990: Ekorrögon, Natur och Kultur, Bromma, ISBN 91-27-02291-9.
- Pirkko Helenoro 1990: Tuntemattoman sotilaan tytär, Kirjayhtymä, Helsinki, ISBN 951-26-2734-5.
- Else Lönnström- Terttu Magnusson 1991: Med krigets vindar. Berättelser från 1940-talet, E. Lönnström, Ulricehamn.
- Carita Nyström 1991: Den förvandlade gatan, Hantverk, Korsnäs, ISBN 951-95237-5-8
- Ingmar Björkstén 1991: Krigsbarnet. En Helsingforsroman, Bonniers, Stockholm, ISBN 91-0-055254-2.
- Heikki Hietamies 1992: Äideistä parhain, Otava, Helsinki, ISBN 951-1-12392-0.
- Kalevi Lehtiö 1994: Sotalapsi muistelee (äänite), Kalevi Lehtiö (laulu) Multian Pelimannit, Murmelit lauluyhtye sis.: Pelle-Petteri, Laiva vei minut pois, Sotalapsen laulu, Sotalapsen onnenpuu, Sotalapsen päiväkirjasta, Mors lille Olle, Enkelitaulu, Sotalapsi muistelee, Sotalapsen laulu, Elegia, Kaukokaipuu, Lapsen silmin, MUPE.
- Åke Lundgren 1994: Urhos flykt. Roman, Trevi, Stockholm, ISBN 91-7161-095-2.
- Soile Seppä 1994: Ikävä kotiin, Kirjaseppä, Oulu, ISBN 951-96938-0-7.
- Anna-Liisa Haakana 1995: Kotiinpaluun yö, Gummerus, Jyväskylä-Helsinki, ISBN 951-20-4785-3.
- Mikael Korhonen (red.) 1995: Valionsmeder och krigsbarn. Historier om pojabor under tre sekel, Pojo lokalhistoriska arkiv, Pojo, ISBN 952-90-6644-9.
- Magdolna Kovács (toim) 1995: Olin sotalapsi, Siirtolaisuusinstituutti, Turku, ISBN 951-9266-49-6.
- Annu, Liikkanen, 1995: Med lapp om halsen, Inter terras, Helsingborg, ISBN 91-9726-570-5.
- Irmelin Sandman Lilius 1995: ”Ett krigsbarns litterära memoarer” ingår i Abrakadabra s. 20-22, Vår skola, Stockholm 1995:3.
- Leila Lehtiranta 1996: Matkalla kodista kotiin. Sotalapset muistelevat, Vantaan Pohjola – Norden, Vantaa, ISBN 952-90-7954-0.
- Sinikka Ortmark Almgren 1996: ”Runoja”, Sotalapsi/Krigsbarn RFK, Stockholm.
- Pentti Kehusmaa 1996: Kivionkalo, M. Kehusmaa, Pihtipudas, ISBN 310-0533-0.
- Siiri Matvejevna 1996: Välkommen till Sverige. Boken om de finska krigsbarnen, Akaki Books, Köpenhamn, ISBN 87-90428-00-5.
- Sinikka Miettinen 1996: Tyttö lapsuuden poluilla ja sodan varjostamalla teillä. Koti, koivu, pisteaita ja portti, BSV kirja, Helsinki, ISBN 951-97573-0-9.
- Kjell Westö (1996), 2001: Drakarna över Helsingfors, ny utg. Pan/Stockholm, ISBN 91-7263-227-5, Söderström/Helsingfors, ISBN 951-52-1961-2.
- Matti Viio 1996: Följden av att bli förbannad. Den mustiga berättelsen om entreprenören Matti Viio/ berättad för Pelle Jansson (s. 8-15), Industrilitteratur, Stockholm, ISBN 91-7548-464-1.
- Pentti Kehusmaa 1997: Korpjärvi, Avoin kirja, Hajala, ISBN 952-5034-41-0.
- Leena Lander 1997: Iloisen kottinpaluun asuinsijat, WSOY, Porvoo, ISBN 951-0-21318-7.
- Irmelin Sandman-Lilius/Heddi Böckman (1996), 1997: Hand i hand, släktträd, karta och vinjetter av Irmelin Sandman Lilius, Schildts, Esbo, ISBN 951-50-0884-0.
- Kim Procopé 1997: Månskensbarnet, Teaterpjäs.
- Eva Dahlström (red) 1997: Möten med Sverige. Studiehandledning, En bok för alla, Kultur i hela landet, Kulturdep., Stockholm, ISBN 91-7448-992-5.
- Ulla Welin 1997: Naisen kaaret, Runogalleria, Helsinki.
- Seppo Jääskeläinen 1998: Pako Karjalasta. Romaani (s. 20), Karjalan kirjapaino, Lappeenranta, ISBN 952-5200-08-6.
- Helmi Erving-Odelberg 1998: Hälytys. Glimtar ur ett krigsbarns liv, Ord & visor, Skellefteå, ISBN 91-88674-64-9.
- Sinikka Vesterberg 1998: En gång krigsbarn, Seaview Press, Henley Beach, South Australia, ISBN 1-876070-61-7.

- Anja E. Tyni 1998: Finnungen, Ärlans förlag, Luleå, ISBN 91-972698-6-7.
- Hannu Kahakorpi (toim.) 1999: Kotikatu. Osa 2, Uusi kevät, teksti: Veikko Aaltonen, Gummerus s. 296-303, 336-359, Jyväskylä, Helsinki, ISBN 951-20-5545-7.
- Hannu Kahakorpi (toim.) 2000: Kotikatu. Osa 3, Kuuma kesä, teksti: Veikko Aaltonen s. 9-40, 120-130, Gummerus, Jyväskylä, Helsinki, ISBN 951-20-5680-1.
- Hilkka Kanervikko/ Pornaisten siirtokarjalaiset 1999: Siirtokarjalaiset Pornaisissa. Pornaisten karjalaiset ry 50 vuotta 1947-1997, (kap ”Sotalapsena Ruotsissa” s. 76-79), ISBN 952-91-1723-X.
- Pirkko Nordberg 1999: ”Dikter”, Medlemsnytt, RFK, Stockholm.
- Irene Ohlsson 1999: Från Karelen till Afrika, I. Ohlsson, Knislinge.
- Gunilla Bönner 1999: Impi från Suomussalmi. Finlandsbarn i Sverige 1944-1945, Berättare: Impi Kupari, Blå Fjäril, Rimfors, ISBN 91-630-8543-7.
- Tor Lindblom 1999: Om den ljusnande framtid är vår, Skrifter utgivna av Svenska Folkskolans Vänner, Helsingfors, ISBN 951-9087-48-6.
- Eino Luostarinen (et al.) 1999: Itsenäinen isänmaa – rakentava kansa, Espoon sotaveteraanit, Espoo, ISBN 952-91-1092-8.
- Anneli Partto 1999: Sotalapsi – Kertomus lapsista nimilapun takana (teatteriesitys), Mäntsälä.
- Matti J. Syrjä 1999: Pommia ja puutetta pakoon, Avoin kirja, Hajala, ISBN 951-881-002-8.
- Sinikka Vesterberg 1999: Skymt av livet, Seaview Press, Henley Beach, South Australia, ISBN 1-74008-052-1.
- Irmelin Sandman Lilius 1999: Sagor från Främlingsgatan, omslag och illustrationer av författaren, Eriksson & Lindgren, Stockholm, ISBN 91-87805-76-6.
- Ann-Maj Danielsen 2000: Att inte höra till. Ett finskt krigsbarn berättar, B. Wahlströms, Falun, ISBN 91-32-32549-5.
- Inger Frimansson 2000: Katten som inte dog. En psykologisk thriller, (krigsbarn i biroll) Norstedts, Stockholm, ISBN 91-1-300837-4.
- Gunnar Grahn 2000: Uppbrotts-tider (s. 77-106), Författarnas andelslag, Munsala, ISBN 952-9504-46-2.
- Jarmo Knuutila/Kari Levola 2000: Sotalapsi ei unohda, Tammi, Helsinki, ISBN 951-31-1745-6.
- Pauli Lampinen 2000: Pitäkää mukuloista huoli. Keski-suomalaisen sotalapsen historiikirja, Keski-Suomen sotalapset ry, Jyväskylä.
- Mirjami Lehto 2000: Maan hiljaiset. Kertomuksia kotirintamalta (haastattelut kertomuksiksi muuttanut Mirjami Lehto) (kap ”Sotalapset” s. 11-13), Suomen naisten maanpuolustusjärjestö, Tervolan osasto, Tornion kirjapaino, ISBN 952-91-2511-9.
- Reijo Pajujoja 2000: Sotalapsena Tanskassa, Kaakon Tanskanystävät, Lappeenranta, ISBN 952-91-2415-5.
- Esko Takkula 2000: Laps’ Suomen (teatteriesitys), Taivalkoski.
- Ritva Tuutti 2000: Saara – sotalapsi (teatteriesitys), Pori.
- Jean Cronstedt 2001: Krigsbarn, gymnast, läkare. Mitt liv i fyra världsdelar, Cronstedt, Trelleborg, ISBN 91-631-1021-0.
- Sonja Maria Dahl 2001: Too many tears, Spellbound, Colorado.
- Iris Andersson/Marianne Jacobsen 2001: Med dubbel identitet. Ett krigsbarnsöde, Sahlgren, Otalampi, ISBN 951-9016-08-2.
- Eva Embrink Lannersten 2001: Huvudsaken. En berättelse om sjukdom och krig, hattar och nya vägar, Alfabet, Stockholm, ISBN 91-501-0079-3.
- Sannaliina Nikula 2001: Elämän vimmaa. Kertomuksia kipeästä todellisuudesta (kap. Sanelma: ”Tunteeko kukaan tätä tyttöä” s. 98-103), WSOY, Helsinki, ISBN 951-0-25545-9.
- Rea Yrjö-Koskinen 2001: Lasinsiruja kämmenellä, WSOY, Helsinki, ISBN 951-0-25529-7.
- Sulo Kyllönen 2001: Kainuun sotalapset kertovat, Paltamo.
- Christina Thorn 2001: Krickes krig, Sahlgren, Otalampi, ISBN 951-9016-11-2.
- Sirkka Eriksson 2002: Rötter i vackra Tavastland, Valbo, S. Eriksson, www.books-on-demand.com ISBN 91-631-1794-0.
- Laila Hietamies 2002: Koivu ja tähti, Otava, Helsinki, ISBN 951-1-18101-7.
- Eila Kostamo 2002: Mulperipuun mehu, WSOY, Helsinki, ISBN 951-0-27271-X.
- Kaija Luttinen 2002: Hyvä maku jäi suuhun, Kustannusosuuskunta Muusa, Pori, ISBN 952-5402-04-5.
- Eeva Paaso/Ilmi Paaso/Martta Ekberg 2002: Rakas isä. Kära pappa, käännökset Eeva Paaso,

- muu teksti Ilmi Paaso ja Maritta Ekberg, E. Paaso, Raahen Kirjapaino Oy, ISBN 952-91-4689-2.
- Virpi Salin (toim.) 2002: Tyhjä syli. Äidin kirjeet Ruotsiin 1942-1946, WSOY, Helsinki, ISBN 951-0-26540-3.
- Erkki Saraste 2002: Lapsena ja koulupoikana Rovaniemen kauppalassa, MC-pilot, Tampere, ISBN 952-464-051-1.
- Kirsti Tulonen (käsikirjoitus ja ohjaus) 2002: Sotalapsen tarina, videokasetti, YLE Tallenemyynti, Helsinki.
- Sirkka-Liisa Westergård 2002: Tacka nu vackert. Ett krigsbarn minns, Sahlgrens förlag, Otlampi, ISBN 951-9016-17-1.
- Arja Andersson 2003: Vika: piinoisromaani, WSOY, Helsinki, ISBN 951-0-28640-0.
- Timo Ekholm 2003: Krigsbarn 40, Stockholm.
- Laila Hietamies 2003: Siellä josakin. Romaani, Otava, Helsinki, ISBN 951-1-18803-8.
- Kaija Luttinen (toim.) 2003: Kaksi maata – monta kotia, Länsi-Suomen sotalapset – Krigsbarn i Västra Finland, Pori, ISBN 952-91-6282-0.
- Terve! Finska krigsbarn i Skåne berättar, 10-års jubileum av Skåneföreningen Finska Krigsbarn 2003.
- Sinikka Ortmark Almgren (red) 2003: Krigsbarns erinran. Snäll, lydig och tacksam, Riksförbundet Finska Krigsbarn, SinOa, Stockholm, ISBN 91-974592-2-4.
- Sinikka Ortmark Almgren 2003: Var blir maskrosor gulast, SinOA, Stockholm, ISBN 91-974592-1-6.
- Soile Rasmussen 2003: Vihreillä niityillä. Tarinoita oman elämäni varrelta. Mie isätön, Lapin yliopistopaino, Rovaniemi.
- Erja Dammert (käsikirjoitus ja ohjaus) 2003: Sotalapset. Dokumentti talvi- ja jatkosodan aikana evakuoituista lapsista, Kinotar Oy, Helsinki.
- Heini Tola 2003: Meitä on monta (teatteriesitys), Teatteri Avoimet ovet, Helsinki.
- Lauri Wahlberg 2003: Ett krigets barn, Eget förlag, Bosättervägen 12, 63347. Eskilstuna, ISBN 91-631-3275-3.
- Arja Rohlin 2004: Lilla barn. Dokumentärroman, Sahlgren, Otlampi, ISBN 951-9016-33-3.

Viite

1) Pienen lapsen kiintymys johonkin turvallisuutta tuovaan kohteeseen on tunnettu ja yleismaailmallinen ilmiö. Englantilainen psykiatri ja lapsipsykoterapeutti Donald Woods Winnicott (1896-1971) toi ilmiön teoreettiseen tarkasteluun. Winnicott esitti teorioita lapsen kehitysvaiheesta, jolloin eriytyminen kiinteästä äiti/lapsi – symbioosista alkaa. Tunteakseen olonsa turvalliseksi lapsi tarvitsee usein jonkun pehmolelun, peitonkulman, kankaanpalan, liinan/räsyn/rievun tai minkä tahansa kohteen johon kiintyä ja jota pitää lähellä. Tällaista objektia, joka auttaa lasta siirtymään äidin ykseydestä erilliseksi yksilöksi kutsutaan ”siirtymäobjektiksi”. Winnicott viittaa mielellään Winnie the Puh (Nalle Puh) ja Charlie Brown (Jaska Jokunen) -sarjakuviin, vaikka välttääkin muutoin mainitsemasta siirtymäobjektien konkreettisia esimerkkejä, koska

niitä voi esiintyä rajattomasti eri muunnelmin.

Siirtymäobjektiin liittyy usein sen silittelyä ja nuuhkimista, sormien imemistä, jokeltelua tai hyräilyä. Ilmiöstä tulee ehkä tärkeä rituaali nukkumaan menon aikoihin tai muutoin vain puolustuskeino melankolista, turvatonta tai ahdistavaa oloa vastaan.

Lapsen varttuessa alkuperäinen siirtymäobjekti voi jäädä syrjään, mutta tilalle saattaa tulla uusia ikäkaudelle sopivia objekteja. Oikeastaan me kaikki kehitymme enemmän tai vähemmän siirtymäobjektien varassa, objektit vain muuntuvat abstraktisemmiksi aikuistuessamme, ja siirtyvät taiteeseen tai uskonnollisiin kokemuksiin esim. taulujen maalaaminen, omaelämäkerran kirjoittaminen ym. kulttuuriharrastukset saattavat ilmentää aikuisiän yksilötason siirtymäobjekteja. Kansallista identiteettiä taas tukee esim. maan lipun arvostus, ehtoollisen uskonnollista kokemusta terästä äylytinnauttiminen Kristuksen ruumiina.

Winnicott laajensi teoriaansa siirtymäobjektista siirtymisilmiöön, jolloin leikin ja fantasian osuus korostui. Siirtymäobjektien hallintaa leimaa tietoisuus kahden todellisuuden välimailla liikkumisesta ja toden vaatiessa objektin symboliarvon tunnustamisesta. Siirtymisilmiön ”transitionaalinen tila” on luovuuden tyssija ja kulttuurillisten elämysten edellytys. Siirtymäobjektit ja sen seurausilmiöt ovat ehkä lähempänä elämäämme kuin aavistammekaan. Enemmän siirtymäobjektin tärkeydestä lastenkirjassa Räsytarina (käsikirjoitus) Virtala, Anna-Maija/innoittaja: Virtala, Anna-Karoliina, 2004.

Amerikan Päivät 2005

Suomi-Amerikka Yhdistysten liiton (SAYL) Amerikan Päivät pidettiin Seinäjoella 26-28.8.2005. Päivien virallisissa avajaisissa puhui SAYL:n liittohallituksen puheenjohtaja, kansanedustaja Martin Saarikangas. SAYL:n vuoden 2005 teemana on siirtolaisuus.

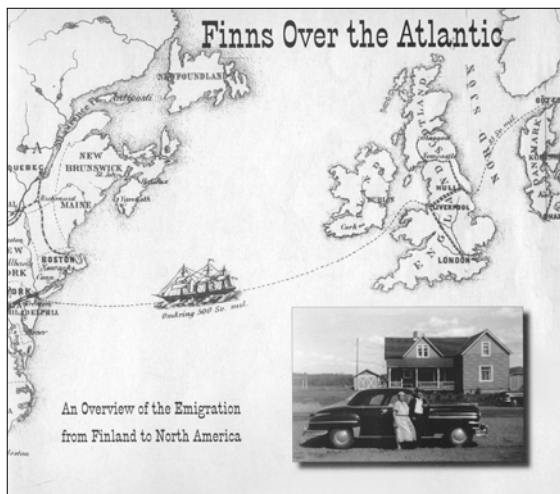
The Finnish-American Society Seinäjoki Chapter arranged the America Days in the city of Seinäjoki August 26-28th. The chairman of the board, member of parliament, Martin Saarikangas gave a speech at the opening ceremony. The theme for the event was Emigration. (Photo: Elli Heikkilä)

New Publication: Finns over the Atlantic

Numerous books have been written on Finnish emigration to North America. English presentations for the common reader are, however, scarce. To remedy this, the Institute of Migration has published a small, illustrated booklet, which in 22 pages gives a comprehensive overview of the great Finnish exodus over the Atlantic a hundred years ago.

Finns over the Atlantic. An Overview of the Emigration from Finland to North America. The Institute of Migration, Turku 2005, 22 p. 10 €/USD

Orders: <http://www.migrationinstitute.fi> or by mail from the Institute of Migration, Linnankatu 61, FI-20100 Turku, Finland.

Saksansuomalaisesta ruokakulttuurista

Kaarina Dehls

Saksassa sanotaan ”Andere Länder, andere Sitten” eli eri maat, eri tavat. Näin on tietysti myös keittotaidossa, joskaan erot Suomen ja Saksan kohdalla eivät ole niin suuret kuin kaukomaiden ja Suomen välillä.

Tulin Saksaan kouluaikaisen keittokirjani ”Maija keittää” kera. Sittenmin on keittokirjojen lukumäärä kasvanut, esim. joulua koskevalla erikoisreseptikirjalla. Keittokirjoista puheen ollen: ellen olisi tuonut Suomesta mukani desilitran mittaa, olisin ollut melko avuton. Kun ensi kertaa yritin ostaa maitokaupasta desilitran kermaa, selitti omistajarouva, ettei desilitran mittaa ole olemassa. Vein sellaisen nähtäväksi, mutta se ei muuttanut asiaa. Saksalaiset reseptit on laadittu eri mittasysteemillä. Kermaa myytiin grammoina tai litran 125-osana tai muuna eriskummallisena määränä.

Paremmen puoliskon toive oli saada yhden vuoden ajan joka sunnuntai erilaista suomalaista ruokaa. Siinä olikin päänkivistystä, sillä en ole innostunut enkä siten järin mielikuvitusrikas kokki. Ihmettelyn aiheita hänelle antoivat ”vihreät pannukakut” eli pinaattiletut, joiden kanssa Suomessa tarjotaan puolukoita, ja niin tein minäkin. Työpaikallaan mieheni

kertoi uusista ruokalajeista, joihin hän tutustui kauttani. Yleistä kauhistusta työtovereiden keskuudessa herättivät nuo puolukat heille tuntemattomien pinaattiletujen kanssa. Puolukoiden sijasta he olisivat tarjonneet saksalaista liharuokaa, gulasch’ia. Mutta ateria ei olisi silloin ollut enää suomalainen.

Kesäkeitto maistui, vaikka ”vihannekset maidossa” oudokuttivat. Lihamakaroni- ja kukkakaalilaatikat kelpasivat hyvin, samoin myös tavalliset lihapullat suomalaisen porkkanaraasteen kera. Suomalainen stroganoff sen sijaan oli epäonnistunut valinta, vaikka en pilkkonutkaan sinne maustekurkkua kuten äitini Suomessa. ”Onko tässä mausteita?” kuului kauhistunut kysymys. Oli veitsenkärjellinen sinappia ja tomaattisoseetta, reseptin mukaan. Seuraavasta stroganoffista jätin ne pois, samoin sipulin, ja maustin stroganoffin vain suolalla. Tulos: ”Tämä ei maistu”.

Itä-Saksasta paettuaan oli nälkiintynyt mieheni kuulemani mukaan ensi alkuun syönyt lännessä kaikkea, mutta kranttuntuu aikaa myöten. Mm. paprika ei kelvannut lainkaan. Se kuitenkin auttoi minua kelvollisen stroganoffin laittossa. Haudutin kokonaisen pap-

rikan seuraavalla kerralla mukana, ongin sen salaa pois ennen tarjoamista ja kuulin: ”Tämä stroganoff on hyvää!” En kommentoinut. Oli uutta opittavaa myös kielellisesti: jauheliha on Saksassa ”hakattua lihaa” eikä jauhettua maksaa löytynyt lainkaan, kun yritin ostaa sitä maksalaatikkaa varten.

Aina ei ole ollut helppoa valmista suomalaisia erikoisuuksia juhlapyhiksi, koska tykötarpeiden saanti on joskus kiven alla. Suomalaisen kesken kulki sana: luontaistuotekaupasta (Reformhaus) löytyi fariinisokeria simaa ja ruisjauhoja joululimppua varten. Mieheni kanssa vaivasin limpputaikinaa innolla, ja limput onnistuivat. Joulupulla myös, vaikka en ollut Suomessa pullanleipoja eivätkä saksalaiset hienot vehnäjauhot sovellu siihen niin hyvin kuin karkeat, koska jauhoissa on erilaiset sitkoaineet. Me suomalaiset toimme joskus Suomesta karkeitahvehnäjauhoja pullan leivontaan, samoin kardemummaa sekä lanttulaatikkaa varten inkivääriä, ja maustepippuria esim. siskonmakkara-keittoa varten.

Saksassa ei ole sellaisia tiettyjä jouluruokia kuin Suomessa. Kun yritin ensimmäisenä joulunani tilata suomalaista joulukinkkua, ainutkaan lihakauppa ei tun-

tenut sellaista, ja pettyneenä jouduin valmistamaan tavallisen sianpaistin – saksalaisomaisten ihastukseksi. Kerran sain joulukisi Suomesta postipakettina raa’an kinkun. En tiedä, oliko sen lähetys luvallista, mutta kinkkuni onnistui. Minulla on tapana paistaa kinkku Alunit-paperissa, mutta Saksasta sitä ei saanut tarpeeksi pitkinä rullina. Se tiesi Alunitrullien ostoa Suomesta kesäisin, ja yhtä lailla leivinpaperin ostoa. Leivinpaperi tuli Saksaan vasta ikuisuuksien jälkeen. Pitkän ajan kuluttua löysin omasta kaupunginosastani kaupan, josta sai ruiskusuolattuja raakoja kinkkuja. Sana kiiri siitä ympäri Hampuria. Minulle tuli lukemattomia puheluita: ”Olen kuullut, että kauttasi saa joulukinkun, voitko auttaa?” Keskustelu luisti kaikkien kanssa ja yleensä näiltä tuntemattomilta kinkkutilaajilta tuli vierailukutsu. Kun kauppaan tuli sittemmin ensimmäinen puhelu ”suomalaisesta joulukinkusta”, tiesi henkilökunta, mistä oli kysymys. Vuosikaupalla kauppa saikin puhelimitse tilauksia, ja pisimmän matkan teki kaupan kinkku silloisen esimieheni kainalossa Hollantiin.

Saksassa tunnetaan vähemmän laatikkoruokia kuin Suomessa. Hernemuhennos ja porkkana-laatikko kuuluivat tietysti jouluumme. Vilpitöntä kauhistusta saksalaissukulaisissa herätti lanttulaatikko. He kuulivat ilmeisesti vain sanan lanttu (Steckrübe), ja siitäkö nousee metakka! En tiennyt, että saksalaiset olivat syöneet sota-aikana ateriakseen usein vain vedessä keitettyjä lanttuja. Supermarketissa lanttuostokseni herättivät huomiota, ja joulu joululta kerääntyi henkilökunta ympärilleni

kuuntelemaan viehättyneenä lanttulaatikon reseptiä. Ollessaan ensi kertaa jouluna Suomessa sanoi silloinen sulhaseni kuullessaan sanan lanttulaatikko: ”Sitä en syö!” Kun hän oli popsunut hyvällä ruokahalulla lanttulaatikkoa, sanoi: ”Hyvinhän ne lantut näyttävät maistuvan sinulle.” Säikähdyksestä häneltä putosi haarukka kädestä. Hänestä tuli vankkumaton lanttulaatikon ystävä.

Olin ylpeä, kun voitaikinaan leivotut joulutorttuni onnistuivat mainiosti. Vein niitä tuliaisiksi jouluvierailulla saksalaissukulaisille, kahdelle perheenemännälle, jotka olivat yhtä sukupolvea vanhempia. Tulos oli täysi nolla: tortut eivät miellyttäneet. Oletettavasti ne eivät olleet tarpeeksi makeita, Saksassa kun syödään Suomeen verrattuna ylenmääräisesti makeaa. Siksi ehkä luumukiisselin oli menestys, muut kiisselit sen sijaan olivat hämmästykseni liian happamia.

Myöhemmin väsyin jouluruokieni herättämään saksalaissukulaisien kummasteluun niin, että jossain vaiheessa sanoi, että seuraava joulu on ruokien puolesta saksalainen. Mieheni ilmoitti kuitenkin, että meillä on joko suomalainen joulu tai ei lainkaan joulua. Taas valmistuivat tuoksuvat suomalaiset jouluruokani.

Uudenvuoden otimme sitten saksalaisittain vastaan munkein ja kuuman punaviinipunsin kera. Pääsiäiseksi olen hakenut joskus merimieskirkoltamme mämmiä, mitä tilataan sinne Suomesta. Aikoinaan merimieskirkon emännät valmistivat siellä myös pashaa. Vapuksi ryhdyin urheasti tekemään siman seuraksi tippaleipiä aavistamatta, miten hanka-

la niitä on valmistaa itse. Nyt olen senkin taidon oppinut.

Anoppia minulla ei ole ollut, joskin ehdin tutustua häneen ennen muuttoani Saksaan. Hän oli hyvä kokki. Suomalaisena kauhistelin tosin hiljakseen saksalaisten perunainkeittoa: perunat kuorietaan, paloitellaan, keitetään ja keitinvesi kaadetaan pois. Jyväskylän yhteislyseon taloustunnilla opin, miksi perunat pitää keittää kuoriineen. Siitä on syntynyt saksalais-suomalaisten avioparien keskuudessa ”ongelma” ja suomalaisten omaisten parissa vitsi: keitettyjen perunoiden kuoriminen. Kun saksalaispoika ei opi sitä lapsena, ei se luonnu häneltä aikuisenakaan. Jos aterioidessa on kiire, suomalaisvaimo auttaa.

Jos saksalaissukulaiset ovat olleet epäluuloisia suomalaisruokia kohtaan, ovat sitä joskus myös suomalaisvieraat Saksassa. Opastettavien suomalaisryhmieni parissa on ollut ennakkoluuloja saksalaisia ruokia kohtaan. Kerran ravintolassa eräs rouva vaati minulta takuuta, että hänen toivomansa ateria on hyvä: ”Kun minä tilaan, sen on oltava hyvää!” En taannut eikä rouva tilannut, vaan istui nälkäisenä muiden syödessä hyvällä ruokahalulla. No niin, kukin matkaillee omalla tyylillään! Vegetaristeille voin tilata aterian ilman vaikeuksia, mutta kompastuskivi Saksassa on keliakia-diheetti. Tähän asti en ole tavannut ainuttakaan ravintolakokkia, joka tuntee sen.

Suomalaisten keittokirjojeni rinnalla käytän myös saksalaista keittokirjaa. Meillä on tarjolla ”sekakeittiö”. Suomalaisia pinaatti- ja juustokeittoja olen kokannut vierailevalle suvulle, ja jälkiruo-

kana appelsiiniriisi on aina todella menestys.

Se, mitä todella kaipaan Saksassa, on suomalainen viili, vaikka kauppoissa on monenlaisia jogurtteja ja rahkaruokia tarjolla. Karjalanpiirakoilla meillä on meikkiä aina, eikä suomalaista mustikkapiirakkaa voita juuri mikään. Mieheni taas voisi elää koko kesäloman Suomessa prinssinmakkaroidella.

Hampurin suomalaisen merimieskirkon joulumyyjäisissä jätämme me suomalaiset suurimman summan elintarvikeosastolle: ruisleipää, sinappia, Fazerin sinistä jne. Suomalaisen näkkileivän myynti Saksassa lopahti, mutta suomalaisreseptin mukaan valmistettuja hapankorppuja saa. Oululaisen hapankorppuja ostimme

Finnjetiltä aina niin, että ne riittivät joulun asti. Suomessa on vähä- ja runsassuolaista voita, joten saksalainen suolaton voi vaatia tottumista. Tanskalaista suolaista voita kyllä Saksassa saa.

Erilaisia kakkuja olen kokeillut. ”Tähtikakkuni” on suomalainen Tosca-kakku, joka onnistuu aina. Paitsi kerran: mieheni tilasi minulta siihen kaksinkertaisen mantelikuorrutuksen. Koska se oli liian painava, kakku lätsähti, mutta kuulemma tämä ”Klitschkuchen” -kakkukin maistui hyvin. Leivoin joskus mieheni työpaikalle Toscaa, aavistamatta, että hänen työtoverinsa tulisivat pyytämään Toscaa joka kissanristiäisiin...

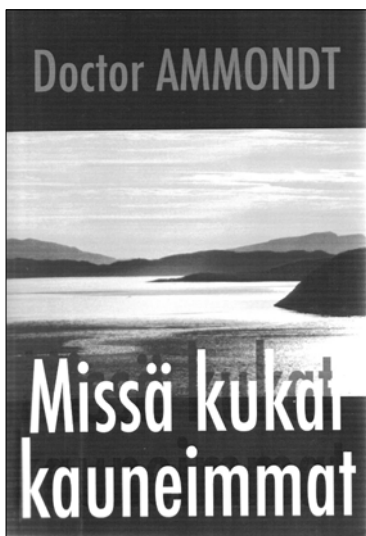
Hampurin kansatieteen museo on Euroopan laajin ja tunnettu monipuolisista aktioistaan. Yk-

si sen kiinnostuksen kohteista on ”ruoka ja juoma Euroopassa.” Minulla on ollut monta vuotta yhteistyötä museon kanssa, ja se on kääntynyt puoleeni tarvitessaan apua suomalaismerkeissä. Kerran museo halusi suomalaisen aterian kansainväliseen näyttelyynsä. Merimieskirkkomme silloinen emäntä Kati Lindbohm järjesti aterian ja kauniin sinivalkeisen kattauksen, jotka saivat ansaittua huomioita ja kiitosta.

Olen lahjoittanut museolle kolme saksankielistä suomalaista keittokirjaa. Kirjat olin jäljittänyt ”salapoliisityöllä” ja saanut ne lahjaksi. Museo on kiitollinen kirjoista ja suomalainen keittotaito lienee siellä paremmin edustettuna kuin monen muun maan.

Runebergin päivän juhlapöytä Hampurin merimieskirkolla vuonna 2004. (Kuva: Kaarina Dehls).

Doctor Ammond: Missä kukat kauneimmat. Pilot-kustannus Oy, Print-on-demand, 2005. 237 s. ISBN 952-464-312-X

Kirjan otsikko *Missä kukat kauneimmat* on lainaus Unto Monosen tangosta Satumaa. Tämä ”kansallistangomme” täytti tänä vuonna 50 vuotta, sitä on ihasteltu, vähäteltykin, monin tavoin tulkittu – musiikillisesti ulkomaita myöten; Diane Jarvi: *Foreign Winds* ym. Satumaan kaipuu on kirjassa keskeinen teema, jota tulkitaan ihmisen kaipuuksi henkevyteen, korkeamman minänsä yhteyteen.

Etenkin suomalaisten siirtolaisten keskuudessa tämä samainen tango on löytänyt merkityksensä. Itsekin olen ollut mukana eräässä tilaisuudessa, jossa Satumaata laulettiin hartaasti ja antaumuksella. Mainittiinpa Satumaata jopa siirtokansan epäviralliseksi kansallislauluksi!

Tuvo Peltoniemen videossa, joka käsitteli suomalaisten vuonna 1901 Kanadaan perustamaa Sointula-siirtokuntaa, soi heti al-

kajaisiksi Satumaa-tango. Sointula oli aatteista ja henkisyystä innostuneiden siirtolaisten työssija, utopiayhteisö, jonka voisi mieltää yhdeksi satumaa-unelman toteuttamisyhteydeksi.

Vaikkei Missä kukat kauneimmat -kirja suoranaisesti käsittelee siirtolaisuutta, syntyy ajatus, että siirtolaisuuden taustalla usein on eräänlainen Satumaan kaipuu. Matka, matkustaminen yleensäkin, on kirjoittajan mukaan syvempää kaipuuta, jota ei päästä pakoon edes muuttamalla muihin maihin, vaan kaipuun syy on viimekädessä vain kohdattava. Momen siirtolaisen tarina kulkee juuri tätä rataa: on lähdetty etsimään jotain itseä suurempaa. Ensin se on ehkä merkinnyt vain aineellista hyvinvointia, kotitalan lunastamista, näyttöä menestymisestä. Materiaalinen hyvinvointi on kuitenkin vain välivaihe, joka usein tuo kiertoteitse takaisin henkisiin arvoihin, kun oivalletaan, ettei Satumaata fyysisenä ilmiönä olekaan. Palataan omille juurille, lapsuuteen ja loppujen lopuksi vastatusten oman itsensä kanssa.

Siirtolaisuuden suurin muuttoaalto tuntui voimakkaimmin Pohjanmaalla, missä tangokin on soinnut syvimmin. Ammondin aloitteesta on tänä kesänä suomalaisen tangokulttuurin kunniaksi nimetty 5.7. eli Unton päivä Satumaa-päiväksi. Ensimmäinen Satumaa-seminaari toteutui Seinäjoen tango-markkinoiden yhteydessä, jonne päivän vietto jatkossakin kuuluu. Ammondin tässä seminaarissa esittämän filosofis-kirjallisuustieteellisen analyysin mukaan ihmisen mieli kaipaa aina vain kauemmas. Kaikki tämä surumielisyys ja kaipuu ilmentyi muidenkin Am-

mondin latinaksi esittämien tangojen sävelin. (Äänitteitä: Surun siivet 1993, Tango Triste Finnicum 1993, The Legend Lives Forever 1995, Rocking in Latin 1997, Three Songs in Sumerian 2001, Codex Fluitans 2005)

Missä kukat kauneimmat julkaistiin Satumaa-päivän aikoihin. Kirja kertoo sattuvasti erään tangoa laulavan humanistiprofessorin, Kalevi Auran, yrityksestä puolustaa henkisiä arvoja teknologisessa hyöty-yhteiskunnassamme. Valtavirrassa henkisyden polku on kapea, ja etsivä ihminen on Satumaa-tangon tavoin ”maan vanki, eikä siivetönä voi lentää”. Kirjassa kritisoidaan materialistista jatkuvan taloudellisen kasvun ideologiaa. Ammond laajentaa ikivanhaa, Apollon temppeleihin Kreikan Delfoissa kirjoitettua kehotusta ”tunne itsesi” ajatukseksi ”avaudu kaipaavalle minälle” ja antaa sille kansanläheisen, suomalaisen tangoon pohjautuvan sisällön.

Romaaniteknisesti teoksessa on mielenkiintoinen juonen kuljetus; se etenee välihuomautuksin ja itsesyytöksin, kritisoi ja punnitsee päähenkilön ajatuksia ja toimintaa, mutta vaihtuu taas välillä vaivihkaa päiväunelmointiin. Ajatus on energiaa, ajatuksella voi vaikuttaa. Unelmointi, ajatuksen voima, saa haaveita toteutumaan sittemmin myös fyysisellä tasolla. Teoksessa on löydetty tangojen kautta tie suomalaiseen sielunmaisemaan valmistuen väylä sen työstämiseen, itsetuntemukseen ja henkiseen kasvuun.

Irene Virtala

Finn Grand Festissä ja siirtolaisten jalanjäljillä USA:n Keski-Lännellä

Olavi Koivukangas (teksti), Jouni Korkiasaari (valokuvat)

Yhdysvaltain ja Kanadan suomalaisten Finn Grand Fest pidettiin Marquettessa 10-14. 8. 2005. Juhlilla oli 5 300 rekisteröityä vierasta ja lisäksi suuri joukko päiväkävijöitä lähiseudulta. Myös Suomesta osallistui useita satoja esiintyjä ja muita vieraita. Näiden joukossa Turun kaupunginjohtaja Armas Lahoniitty ja kansainvälisten asian koordinaattori Mika Akkanen, jotka esittelivät amerikkansuomalaisille Turkuun kesäksi 2008 suunniteltua suurta ulkosuomalaistapahtumaa.

Jouni Korkiasaari Siirtolaisuusinstituutista piti luennon tutkimuksesta ”Amerikkansuomalaiset tänään” ja palveli Siirtolaisrekisterin välityksellä henkilöitä, jotka halusivat tietää, mistä päin Suomea suvun ensimmäinen Amerikkaan lähtijä oli kotoisin ja milloin hän oli tullut Amerikkaan. Paljastuipa jälleen kerran, että ruotsalaisena itseään pitänyt suku olikin alunperin Suomesta, Kristiinankaupungista. Olavi Koivukangas ja Antti Kiviniemi Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistys ry:stä pitivät luennon Seinäjoen Kalajärvelle suunnitella olevasta Siirtolaisuusmuseosta. Se sai amerikkansuomalaisilta suurta kannatusta, ja kuulijat lupasivat tukeansa suomalaisten siirtolaisten ”Maailman raitille”.

Ennen ja jälkeen FinnFestin Koivukangas, Korkiasaari ja Kiviniemi kiersivät tutustumassa Keski-Lännän suomalaisasutukseen, ja katsomassa, miten sen historiaa on

säilytetty jälkipolville. Oppaana oli Minneapolissa asuva Darrel Nicholson, joka on äidin puolelta suomalaista syntyperää (Härmästä). Vanhaa yhteistyökumppania Immigration History Research Centeriä Minnesotan yliopistossa emme tietenkään sivuuttaneet. Matkan jatkuessa tutustuimme mm. Finn Creek Museumiin Dear Creekissä. Darrel Nicholson on ollut yksi tämän erinomaisen ulkoilmamuseon perustajista 1970-luvulla.

Suuntasimme Salolammelle, jossa suomalaisten siirtolaisten jälkeläisille opetetaan suomenkieltä, ja edelleen Eskoon, Duluthin lähelle. Siellä on erinomainen, pieni suomalaisen siirtolaisuuden museo.

Wisconsinin puolelta on mainittava Little Finland -museo Ironwoodissa, jossa pystytettiin parhaillaan yhtä hirsirakennusta. Seudulla on suomalaisten siirtolaisten tekemiä rakennuksia tyhjiillään. Tutustuimme yhteen, Doris ja Reino Estolan tontilla olevaan noin v. 1890 tehtyyn hyvin säilyneeseen hirsitaloon. Kun suomalaiset ovat olleet näillä seuduilla erityisesti kaivosmiehinä, kävimme myös Caspian Kaivostomuseossa, joka on perustettu v. 1962. Kaivostornin ohella museoon kuuluu myös muita rakennuksia, joista monet ovat suomalaisten siirtolaisten aikoinaan rakentamia.

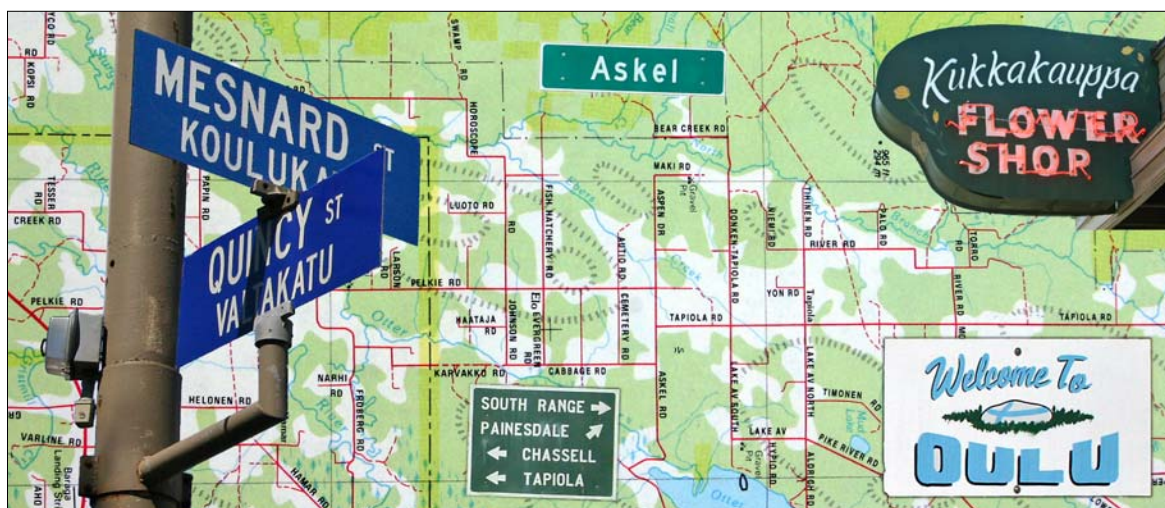
FinnFest juhlan jälkeen matka suuntautui Hancockiin eli Kupariisaarelle, jossa sijaitsee

Matkaryhmä - The happy travellers: Antti Kiviniemi, Darrel Nicholson, Olavi Koivukangas, Jouni Korkiasaari.

Finn Grand Festissä vierailleen silmään pistivät ensimmäiseksi Marquetten kaduille levitetyt noin 3 400 sinivalkoista juhla-tuolia. Kun idea idea toteutettiin edellisen kerran, vuoden 1996 FinnFestissä, oli tuoleja vain 1 400.

Suomalaisten aikoinaan asuttamalla alueilla Minnesotassa, Michiganissa ja Wisconsinissa tien-, kadun- ja paikannimet ovat monin paikoin edelleen suomenkielisiä.

Amerikansuomalaisten vanhoja rakennuksia on pelastettu paikallisiin ulkoilmamuseoihin, mutta suurin osa autoiksi jääneistä rakennuksista lahoaa paikoilleen. Vasemmalla ylhäällä: Rankisen farmin rakennuksia Old World Wisconsinissa (Eagle, WI), ylh.oik. autioksi jäänyt Kettulan farmitalo Iron Riverissä (MI), vas. alh. noin vuonna 1890 rakennettu suomalainen sauna Iron County -ulkoilmamuseossa Caspianissa (MI), oik. alh. Finnish Apostolic Church (rak. 1886) Minnesota Pioneer Park -ulkoilmamuseossa Annandalessa, keskellä Reino ja Doris Estolan entistämä farmitalo Ironwoodissa (MI).

entinen Suomi-Opisto, nykyisin Finlandia University. Oppaanamme täällä oli Calumetissa asuva Sue Salminen Raker, joka on äidin puolelta suomalaista sukua. Kävimme Viljo Johnsonin nyt tyhjiillään olevalla farmilla. Johnsonin vanhemmat rakensivat nykyisen farmitalon v. 1910. Mitä näille hienoille vanhoille rakennuksille tulee tapahtumaan, sitä ei tiennyt Viljo Johnson, eikä tiedä ilmeisesti kukaan muukaan.

FinnFestissä monet amerikansuomalaiset olivat neuvoneet meitä tutustumaan Old World Wisconsinin Eaglessa. Niinpä paluumatkalla ajoimme sen kautta. Tämä v. 1976 perustettu ulkoilmamuseo on saman tapainen kuin Seinäjoelle suunniteltu Siirtolaisuusmuseumo. Siellä on myös suomalaisilla oma aluensa, jonne on siirretty Ketolan ja Rankisen vanhat farmit Wisconsinin Oulusta. Museossa käy vuodessa noin 70 000 vierasta.

Lopputoteamuksemme matkasta oli havainto siitä, kuinka vahvaa suomalaisasutus on ollut Keski-Lännellä. Usein satunnaisestikin tapaamamme ihmiset osoittautuivat olevan suomalaista syntyperää. Ilahduttavaa oli myös nähdä, miten monilla tavoilla suomalaisten jälkeläiset ovat vaalineet kulttuuriperintöään. Siirtolaisuusmuseumon aikaansaamista Suomeen

he pitivät tärkeänä. Vanhoja rakennuksia luvattiin siirrettäväksi Suomeen, ja saimme mukaan muutamia esineitä vietäväksi museon kokoelmiin. Jatkossa tulisi tehdä samanlaista kartoitusta myös muissa USA:n osavaltioissa, joihin siirtolaisemme aikoinaan ovat asettuneet asumaan.

Finn Grand Fest 2005 • Following the Finnish trail in the Midwest.

The Finn Grand Fest was held in Marquette August 10-14th. 5300 registered visitors and many locals took part in the event. Many performers and guests from Finland attended, among these the Mayor of Turku, Armas Lahoniitty, who together with the coordinator of international affairs, Mika Akkanen presented the plans for Finnfest 2008 in Turku. This big event hopes to bring together expatriate Finns from all over the world.

Before and after the FinnFest, Olavi Koivukangas, Jouni Korkiasaari and Antti Kiviniemi toured the Midwest Finnish areas guided by Darrel Nicholson, who is of Finnish descent.

Koivukangas ja Kiviniemi tapasivat New York Millsissä (Michigan) asuvat kolmannen polven amerikansuomalaiset Martin Mursu (vas.), David Wiitamaki (kesk.) ja Einar Paavola (takana oik.), jotka puhuvat edelleen erinomaista suomea. Nuoremmissa ikäpolvissa ei suomen taitajia enää juurikaan ole. Mursun suvun juuret ovat lissä, Wiitamaen Seinäjoella ja Paavolan Kaustisilla.

Viljo Johnson Pelkiessä (MI) sijaitsevan kotitalonsa edessä. Suvun farmi on jäänyt tyhjilleen Johnsonin siirryttyä hoitokotiin asumaan vuoden 2005 alussa. Tilan rakennukset ovat edelleen erinomaisessa kunnossa.

We headed for Salolampi, where Finnish is taught to descendants of Finnish emigrants and then continued to Esko near Duluth. There we found an excellent small museum on Finnish emigration. On the Wisconsin side we visited the Ironwood "Little Finland" museum, where a log cabin is currently under construction. This area features many vacated Finnish emigrant buildings.

The tour continued to Hancock. In Pelkie (MI) Viljo Johnson showed us his farmhouse, which he recently moved away from. The buildings are in excellent condition, but their future is uncertain. On our way back, we made a stop at Old World Wisconsin in Eagle. This open-air museum has a concept similar to the planned Emigrant museum in Seinäjoki. The Ketola and Rankinen farmhouse has been moved there from Oulu in Wisconsin. It is part of the picture collage on page 35 together with other Finnish buildings.

The conclusion of our trip was that the Finnish heritage is strong in the Midwest. Many of the older gen-

eration still speak fluent Finnish, like Martin Mursu, David Wiitamake and Einar Paavola on the picture to the left.

We were promised old buildings for the Seinäjoki Emigrant museum and were on the spot presented with items for the collections.

Olavi Koivukangas (oik.) ottamassa vastaan Oulussa (WI) asuvan Rodney Lahden Suomen Siirtolaismuseolle lahjoittamaa vanhaa kirvestä.

Veljekset Robert (vas.) ja Kenneth Maki sekä Willard Paju sahaa korjaamassa Pajun farmilla New York Millsissä (MI). Veljesten suvun juuret johtavat Hautamäen, Alavakkurin ja Kotomäen sukuihin Kauhajoelle. Pajun isä, alkujaan Pajuoja, puolestaan oli kotoisin Perhosta, mutta äiti, os. Kultala, oli syntynyt Ispheingissä (MI) Amerikassa.

Yhdysvaltain suomalaisalueilla on monia pieniä hautausmaita, joiden hautakivissä on lähes pelkästään suomalaisperäisiä nimiä. Niistä näkee myös, miten sukunimet ovat Amerikassa muuttuneet: Joesta on tullut Yoki, Kaupista Copp.

Siirtolaisuusmuseo-kuulumisia

Toukokuun lopussa pidetyssä Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistyksen vuosikokouksessa kansanedustaja Paula Risikko valittiin jatkamaan yhdistyksen puheenjohtajana. Viime vuonna suuren lahjoituksen Siirtolaisuusmuseolle tehnyt Martti Jukkola Australiasta luovutti museon kokoelmiin kiertopalkinnon, joka myönnettiin ennen vuosittain ansioituneimmalle Wollongongin suomalaiselle (kuvassa). Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskuksessa kesän kuluessa käyneille siirtolaisten jälkeläisille on luonnollisesti esitelty siirtolaisuusmuseohanketta. Vierailijoista mainittakoon Syrene ja Don Forsman Seattlesta, Arlene ja Aimo Tervakoski Mt. Ironista, Lois ja Fanny Mikkila Marylandista, Richard E Kuula Mikanasasta, Yhdysvalloista ja Liisa Elovaara Montrealista, Kanadasta.

Elokuussa Siirtolaisuusinstituutin edustajat Olavi Koivukangas ja Jouni Korkiasaari osallistuivat Finn Grand Festiin Marquette, Michiganissa. Mukana oli myös Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistyksen varapuheenjohtaja Antti Kiviniemi Jalasjärveltä. Koivukangas ja Kiviniemi esittelivät Suomeen suunniteltua siirtolaisuusmu-seota, joka sai kuulijoilta lämpimän kannatuksen. Eräs kuulijoista lupasi heti suvun vanhan farmitalon museolle. Toinen henkilö, jonka rintamerkissä luki ”Keisarin Serkku” merkinä hänen kuulumisestaan pohjalaiseen Keisarin sukuun, sanoi tilaisuuden jälkeen: ”I will give you some money!”. Lupaus toteutui, ja kiitämme ilahuneina Mrs. Patricia J. Nevalaa Grand Rapids, Minnesotasta Siirtolaisuusmuseolle tehdystä rahalahjoituksesta. Tämä on ensimmäinen Yhdysvalloista yksityishenkilöltä tullut rahalahjoitus museolle, ja toivottavasti Mrs. Nevalan esimerkki rohkaisee muitakin. Matkallaan Koivukangas, Korkiasaari

ja Kiviniemi tutustuivat myös moniin ulkoilmamuseoihin, joihin on tallennettu suomalaista rakennusperinnettä ja kulttuuria. Matkasta on erillinen juttu toisaalla lehdessemme.

Seinäjoella 26.-28.8. järjestettyjen Amerikan Päivien teemana oli siirtolaisuus. Ohjelmaan sisältyi käynti Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskuksessa Peräseinäjoella ja tutustuminen Kalajärven Siirtolaisuusmuseoalueeseen. Koivukaassa pidetyssä siirtolaisjuhlassa oli erinomainen ohjelma. Heino Vattulainen Floridasta esitti sanoittamansa ja säveltämänsä

laulun Hakalan Amerikan Matista. Säestäjänä toimi Robi de Godzinsky. Se oli tämän laulun ensiesitys Suomessa. Esa Hakala Floridasta esitti amerikansuomalaisten tervehdyksen ja lahjoitti Siirtolaisuusmuseolle Matti ja Susanna Hakalan vanhat valokuvasuurenokset laitetta-vaksi Hakalan talon seinälle.

Ruotsinsuomalaisten tervehdyksen esitti fil. tri. Irene Virtala Tukholmasta. Toivottavaa olisi, että siirtolaisjuhlasta tulisi joka-vuotinen tapahtuma Seinäjoella tai sen lähikunnissa. Kiitämme Suomi-Amerikka-Yhdistysten Liittoa, erityisesti sen puheenjohtajaa, kansanedustaja Martin Saarikangasta ja toiminnanjohtajaa Laura Noreila-Mannista, hyvästä yhteistyöstä.

Hakalan talon pystytys ”Amerikan raitille” Kalajärven rannalle ei toteutunut tänä kesänä. Seinäjoen kaupunki on kyllä myöntänyt rakennusluvan, mutta päätöstä maa-alueen luovutuksesta Siirtolaisuusmuseon käyttöön ei ole vielä saatu. Toivottavasti asia järjestyy syksyn kuluessa. Siirtolaisuusmuseon edustajat neuvottelevat asiasta Seinäjoen uuden kaupunginjohtajan Jorma Rasinmäen kanssa syyskuun alussa. Tärkeätä olisi saada ensimmäinen rakennus pystyyn ja sen sisälle mahdollisia näyttelytiloja.

News about the Emigrant Museum

The Support Association of the Finnish Emigrant Museum has appointed Paula Risikko to continue as chairperson.

Martti Jukkola from Australia donated a challenge trophy to the Museum. It has formerly been awarded the most distinguished Finn in Wollongong.

In October Olavi Koivukangas and Jouni Korkisaari from the Migration Institute attended the Finn Grand Fest in Marquette together with the vice-chairman of the Support Association, Antti Kiviniemi and gave a presentation of the museum project. The audience gave enthusiastic support for the project. One of the listeners immediately offered the museum an old farm house and another donated a sum of money. We express our thanks to Mrs. Patricia J. Nevala, Grand Rapids, Minnesota for the donation to the Emigrant Museum. This is the first private donation from the US to the museum. We hope that Mrs. Nevala's example encourages others.

The theme for the League of the Finnish American Societies America Days in August 26-28th was emigration. A visit to the Ostrobothnian Regional Centre of the Institute of Migration and to the site of the planned museum was part of the program. Esa Hakala from Florida brought greetings from the American Finns and presented the Emigrant Museum old photographs of Matti and Susanna Hakala to decorate the Hakala house. We hope that the Emigrant Days would become a yearly event in Seinäjoki or the surrounding region. We express our gratitude to the LFAS, especially to the chairman, Member of Parliament Martin Saarikangas and Executive Director Laura Noreila Manninen for good cooperation.

The Hakala house still waits to be erected as part of the "American Trail" by the Kalajärvi lake, but we hope to complete the negotiations with the Seinäjoki Mayor Jorma Rasinmäki in September. Getting the first building to the area is of greatest importance.

Summer visitors at the Institute of Migration

Alma and John Wolfe from Tammworth, Australia, visited Finland and the Institute of Migration in July.

The old friend of the Institute, consul Norman Westerberg from Seattle, Washington, made a visit in June.

Esmä Rigby (Hoipio) and Unelma Mere (Aalto) from Australia visited the home country of their fathers in July.

Muuttaako onni maalle? Suurten ikäluokkien valinta

7. Muuttoliikesymposiumi 23.11.-24.11.2005

Sigyn-sali, Linnankatu 60, Turku

Keskiviikko 23.11.

- 9.00 Ilmoittautuminen ja aamukahvi
10.00 Symposiumin avaus
Johtaja, professori Olavi Koivukangas
10.05 Valtiohallan tervehdys ja alustus
Kunta- ja alueministeri Hannes Manninen
10.30 Kommenttipuheenvuorot á 10 min.
Kansallinen kokoomus, eduskunnan
varapuhemies Ilkka Kanerva
Vasemmistoliitto, kansanedustaja Annika Lapintie
Vihreä liitto, edustaja nimetään myöhemmin
11.00 Suuren paluumuuton aamu?
Kirjailija Matti Mäkelä
11.30 Keskustelu
12.00 Lounas
13.00 Maassamuuton uudet kuvat
Kehittämispäällikkö Mauri Nieminen
Tilastokeskus
13.30 Väestön ikääntymisen haasteet kunnille
Johtaja, alue- ja elinkeinokehitys Keijo Sahrman
Suomen Kuntaliitto
14.00 Miten maaseutu ottaa vastaan uudet tulokkaat?
Erikoistutkija Aini Pehkonen
Siirtolaisuusinstituutti
14.30 Keskustelu
15.00 Kahvi
15.30 Koti Hankasalmen Kymppi-Kyliin:
Muuttoliikenäkymiä Jyväskylän kupeesta
Hankevetäjä Timo Itäpuisto, Hankasalmen
maatalousseura
16.00 Onni muuttaa maalle
Projektipäällikkö Kaija Roiha, Turun yliopisto,
Täydennyskoulutuskeskus
16.30 Keskustelu

Iltahjelma

- 19.00 Turun kaupungin vastaanotto ja kaupungin
edustajan tervehdys (Sigyn- sali)
20.00- Maalaispidot Siirtolaisuusinstituutissa (Linnan-
katu 61, 4 krs.), emäntänä näyttelijä
Tuija Plepponen.

Torstai 24.11.

- 9.00 Muuttoliike ja työmarkkinoiden dynamiikka
Tutkimusjohtaja, dosentti Elli Heikkilä
Siirtolaisuusinstituutti
9.30 Maatalous ja alueellinen kehitys
Ylitarkastaja Sirpa Karjalainen
Maa- ja metsätalousministeriö
10.00 Haluaako seniori muuttaa maalle?
Kehittämispäällikkö Pekka Hunnako
Seinäjoen seudun elinkeinokeskus
10.30 Eläkkeellä maalle muuttaneen seniorin
puheenvuoro
10.40 Uraputki Helsingissä vai rauhallinen
maalaisasuminen?
Tutkimusjohtaja, KTT Raija Volk
Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos
11.10 Kuntien puheenvuorot á 10 min.
Helsinki, apulaiskaupunginjohtaja
Ilkka-Christian Björklund
Turku, kaupunginjohtaja Armas Lahoniitty
Halsua, kunnanhallituksen puheenjohtaja
Anneli Kentala
Korpoo, ent. kunnanjohtaja Jean-Mikael Öhman
11.50 Keskustelu
12.15 Lounas
13.30 Harmaantuva Varsinais-Suomi
Tutkija Jouni Marttinen
Varsinais-Suomen TE-keskus
14.00 Tyhjeneekö Kainuu kokonaan väestöstä?
Tutkija Sirpa Korhonen
Oulun yliopisto, Kajaanin yliopistokeskus
14.30 Joustavan elämäntavan paikka ja tila kaupungin
ja maaseudun vuorovaikutuksessa
Dosentti, erikoistutkija Petri Kahila
Helsingin yliopisto, Maaseudun tutkimus- ja
koulutuskeskus, Seinäjoki
15.00 Onko aktiivinen maahanmuuttopolitiikka yksi
ratkaisu alueelliseen työvoimapulaan?
FT, tutkija Arno Tanner, Ulkomaalaisvirasto
15.30 Keskustelu
16.00 Yhteenveto symposiumista
Emeritus professori Olli Kultalahti
Tampereen yliopisto
16.20 Symposiumin päätössanat
Hallituksen puheenjohtaja, ministeri
Pertti Paasio, Siirtolaisuusinstituutti
16.30 Kahvi

Seminaariin osallistuminen maksaa 100 €. Yhden päivän osallistumismaksu on 60 €. Kahvit ja iltajuhla sisältyvät hintaan. Osallistujat vastaavat itse ruokailusta ja majoituksesta. Ilmoittautuminen <http://www.migrationinstitute.fi> tai puhelimitse 02-2840440.

TERVETULOA!

Uusi julkaisu • New publication

Aivan naurettava kirjanen Siirtolaisuusinstituutilta suomeksi ja englanniksi. Mainio lahja amerikkalaiselle, kanadankaimalle, saksanserkulle tai ihan itsellesi. Hintakin on vitsi, vain 10 euroa.

Nothing compares to Finnish humor. Get this booklet and prove it to friends and relatives. Great for laughing alone, too.

Even the price is a joke, only 10 USD.

Olavi Koivukangas (toim./ed.). Hyvästi ny Ylistaron köyhät. Siirtolaishuumoria 1. Farewell you poor people of Ylistaro. Finnish Emigrant Humor 1. Kuvitus/Illustrations: Mika Rantanen. Siirtolaisuusinstituutti/Institute of Migration. Turku 2005, 44 p.

Tilaukset • Orders:

Siirtolaisuusinstituutti
Institute of Migration
Linnankatu 61, 20100 Turku, Finland
puh./tel. 02-2840 440, fax: 02-233 3460
internet: <http://www.migrationinstitute.fi>
email: shaalto@utu.fi

